

DOMOLJUB

Izhaja vsak
četrtak. —
Cena en je
K 50 — za
leta. — (Za
nemške K
17 —) in
Ameriko in druge tuje države K 50 —)
— Posamezne številke se prodajajo po
30 vinarjev.

Spis in do-
pisil se poš-
lje: Ured-
ništvo „Do-
moljuba“,
Ljubljana, —
Kaplarjeva
ulica. — Naročnika, reklamacije in in-
teresa pa: Upravištvo „Domoljuba“,
Ljubljana, Kaplarjeva ulica.

GLASILO JUGOSLOVANSKE
KMETSKÉ ZVEZE

Ustanavljajte kmetijske zadrage.

Že pred vojsko se je moglo opazovati, da so se gospodarske sile združevale vedno tesneje. V industriji, trgovini, prometu — povsod so nastajali veliki obrati. Ta velepodjetja pa so se združevala še med seboj in so ustvarjala sindikate, kartele, truste, ki so upravljali ogromne množine kapitala in proizvajali velikanske količine blaga. Na ta način se je nekaterim kartelom posrečilo, da so obvladali popolnoma tržne razmere.

Tekom vojske in po vojski se ta smer razvoju gospodarskih sil ni samo nič zastavila, ampak se je celo močno posplošila. Saj vidimo celo v naši mali Sloveniji, kako se združeni kapital vedno bolj združuje. Razni verizniki, ki so si tekom vojske z oduštvom, goljufijo in podkupovanjem nabrali veliko premoženja, ustanavljajo močne trgovske družbe, hotoč zavarovati svoj položaj in še nadalje izkoriščati na eni strani neorganiziranega proizvajalca-kmeta, na drugi strani konsumenta. Kakšne posledice ima taka gospodarska borba kapitalistov z gospodarsko šibkimi sloji, nam ni treba nadalje razlagati. Zadnji »Domoljub« je to zadosti jasno opisal.

Za kmeta nastane vprašanje, kaj naj stori v tem gospodarskem boju, ki ga tišči k tlom in mu jemlje vsako gospodarsko samostojnost. Ali naj mirno trpi, da bodo uživali sad njegovega truda razni mali in veliki prekupčevalci, med katerimi je prav veliko takih, ki se doslej niso nikdar bavili s trgovino, ampak so se šele med vojsko začeli baviti z oderuskimi kupcijami? Ali naj prekrizanih rok gleda, kako se svojevoljno nastavljajo cene blagu, katerega potrebuje v kmetijskem gospodarstvu? Ali naj brezbrizno potrpi, ko diktirajo cene njegovim pridelkom ljudje, ki te pridelke potem z ogromnimi dobički dalje prodajajo?

Čas je že, da tudi naš kmet izpregleda, da tako ne sme in ne more več dalje iti. Treba je, da se tudi naš kmet že enkrat zave svojega položaja in da stopi na plan v varstvo svojih koristi. Vsak delavec je vreden svojega plačila. To velja za vse in mora veljati tudi za kmeta.

Uresničiti se pa da to načelo najbolje in najhitreje — z organizacijami. Kakor se združujejo delavci, da združeni varujejo svoje interese nasproti velekapitalu, kakor je kapital močan le vsled svoje organizacije, tako bo tudi naš poljedelec edino

le po organizaciji prišel do gospodarske moči. Dokler bodo naši kmetje neodnani in ne bodo skupno nastopali kot celota, toliko časa bodo igrači v rokah spekulantov. To spoznanje je deloma že prodrlo tudi v vrste našega kmetijskega stanu. Od kmetov se v zadnjem času čuje zahteva, naj se začno snovati nakupovalne in prodajalne zadrage, ki naj dajo kmetickemu stanu trdnjšo zaslombo in ga varujejo oderuštva v blagovni trgovini. Kakor so naše posojilnice osvobodile ljudstvo denarnega oderuštva, tako naj te nove zadrage napravijo konec neznosnemu izkoriščanju pri nakupovanju kmetijskih potrebščin in pri prodaji kmetijskih pridelkov.

Jugoslovanska kmetiska zveza je po vsestranskem preudarku sklenila priporočiti, da se povsod snujejo kmetijske nakupovalne in prodajalne zadrage, ki imajo namen:

1. svojim članom po ugodnih pogojih nabavljati v kmetijskem obratu potrebna obratna sredstva, zlasti umetna gnojila, krmno, semena, živino, stroje in orodje itd., oziroma pri nakupovanju takih predmetov za svoje člane posredovati;

2. nakupovati na lasten račun kmetijske stroje in orodje in jih posojati članom;

3. vnovčevati kmetijske pridelke svojih članov ali posredovati pri prodaji takih pridelkov, posebno pa na račun članov in na svoj račun prevzeti dobavo kmetijskih pridelkov in izdelkov za državo, okraje, občine, družbe in druge velike odjemalce;

4. jemati gospodarske pridelke svojih zadrurnikov v skladišča, jih predelovati ter potem vnovčevati;

5. oskrbeti si v dosego teh namenov potrebne stavbe in tehnične naprave in si pridobiti morda potrebne koncesije;

6. v slučaju potrebe napraviti na pripravnih krajih zadrurna skladišča in podružnice;

7. širiti med svojimi člani strokovno znanje s poučnimi gospodarskimi shodi, predavanji, z izdajanjem primernih navodil in razstavami in jim dajati nasvete v gospodarskih zadevah.

Iz opisanega delokroga teh zadrug je razvidno, da hočejo svoje delovanje razviti zlasti v dveh smereh: varovati svoje člane pri nakupovanju kmetijskih potrebščin in na drugi strani pri prodaji kmetijskih pridelkov in živine.

Potom skupnega nakupovanja poljedelskih potrebščin, kakor so n. pr. umetna gnojila, krmila, semena, modra galica, plem. živina, orodje, stroji se dajo doseči boljše cene. Saj je splošno znano, da se do-

bi blago, ki se nakupi skupaj v večji množini, po znatno nižjih cenah, kakor v drobni trgovini. Kdor kupi blago v celih vagonih, ga bo stal meterski stot mnogo manj, kakor če bi isto množino kupil večkrat, pa vselej le v malem. Tudi stroški za prevoz so v takem slučaju znatno manjši. Poleg tega odpadejo razni stroški, ki nastanejo trgovcu za detajliranje, za skladišča, za izgubo in zmanjšanje vrednosti blaga, za njegov trud in riziko pri izterjavanju dolgov. Zlasti pa odpade pri tem tudi znatni dobiček, ki ga ima trgovec. Saj zadruga noče kolikor mogoče veliko zaslužiti, ampak hoče svojim članom le služiti in se zato lahko zadovolji s skromnim dobičkom. Če bi bila vsa Slovenija preprežena s takimi zadrugami, bi ves kmeticki stan potom teh organizacij nastopal kot en kupec in bi mogel vse drugače nastopati proti tovarnarjem in veletrgovini. S tem bi dosegli, da bi se morali tudi trgovci prilagoditi zahtevam kmetiskega stanu in znižati cene na tako stopnjo kakor bi bila običajna v zadrugah. Na ta način bi zadrage ne koristile le svojim članom, ampak tudi drugim poljedelcem, ki bi se morda ne pridružili organizaciji.

Še važnejša stvar, kakor znižanje cen pa je to, da se da z zadrurnim nakupovanjem doseči nabava zajamčeno pristnega blaga. S skupnim nabavljanjem bi se dalo tovarnarje prisiliti, da bi izdelovali le dobro blago, ki tudi res odgovarja kupni ceni. Pri umetnih krmilih in gnojilih se n. pr. na zunaj nič ne pozna, kakšno redilno in gnojilno moč imajo. Take stvari je treba dognati še le z natančno kemično analizo. Kdor kupi takega blaga le par centov, temu bi prišli stroški za analizo pač previsoki. Pri dobavah v celih vagonih pa so stroški za preiskavo blaga jako majhni. Zadruga vsled tega lahko nakupuje na ta način, da se dobavitelj zaveže dati blago, ki ima določeno množino porabnih snovi v sebi; ako blago ne odgovarja, mora primerno znižati kupnino. Potem se ne bo dogajalo, da bi kmet gnojil z neko stvarjo, ki ni gnojilo, ali krmil s krmilom, ki nimajo nobene redilne moči in so morda celo škodljive zdravju živine. Na Nemškem dajejo zadrage vse tako blago natančno preiskati. Na podlagi teh preizkušenj so videli, kako velikanska škoda nastaja kmetom pri nakupovanju slabih krmil in gnojil. Neka preiskovalnica je n. pr. dognala, da je nič manj nego ena tretjina tega dragega blaga manjvredna.

Zadrage bi v svojem okolišu tudi širile med kmeti zanimanje za pravilno upo-

rabo krmil, gnojil, strojev itd. In bi s tem znatno pripomogle, da bi se naše kmetijstvo dvignilo na višjo stopnjo.

Podobne koristi bi se dale doseči pri prodaji kmetijskih pridelkov, žita, vina, živine, sena, krompirja, sadja, fižola, zelja itd. Sicer so razmere v tem oziru v posameznih krajih naše domovine različne in bi se mogle posamezne zadruga baviti v tem oziru le s prodajo takih kmetijskih pridelkov, ki se pridobivajo ondi v tolikšnih množinah, da se lahko odprodajo. Zadruga bi omogočila, da bi ne bil kmet prisiljen prodajati svoje pridelke ob času, ko imajo nizko ceno, ampak bi pridelke vzele v svoja skladišča in bi jih postavile na trg ob ugodnejšem času. Skrbele bi dalje, da bi se pridelovalo bolj enotno blago, ki je potem bolj sposobno za trg in da bi se pridelovale take stvari, ki se dajo lažje in boljše spraviti v denar. Poleg tega bi se doseglo, da bi bile ponudbe bolj enotne in ne tako urejene, kakor sedaj, ko vsak posameznik prodaja na svojo pest in dostikrat bodisi pristihlen, bodisi iz nevednosti dela konkurenco svojim tovarišem. Z zadrugo, ki bi razpolagala z večjimi množinami blaga, bi trgovci gotovo raje stopili v stik kakor z mnogimi posamezniki in bi zadruga tudi iz tega razloga mogla doseči povoljnije cene za kmetijske pridelke.

Na eno stvar se nam zdi umestno tu še posebej opozoriti. Od vseh strani se čujejo pritožbe, kako padajo cene živini, ki je poglaviti vir dohodkov našega kmeta. Na delu so neke temne sile, ki so se organizirale in imajo svoje vzroke, da pritisakajo na živinske cene. Toda na drugi strani se meso prodaja po mestih ravno tako drago kakor prej. Mestno prebivalstvo meni, da je kmet tisti, ki dela draginjo, pravi krivci pa tičijo vse drugod. V tem oziru bodo morale zadruga odločno nastopiti v varstvo kmetijskega stanu.

O notranji organizaciji teh zadrug naj omenimo, da so mišljene kot zadruga večlega obsega. Po možnosti naj bi obsegale področje ene okrajne sodnije. Deleži, ki se bodo obrestovali, naj bi ne bili nižji kakor 100 kron. Na ta način bi se doseglo, da bi se za vodstvo dobilo dovolj sposobnih kmetovalcev, dalje da bi bila zadruga tudi denarno zadosti dobro podprta in da bi potem lažje izpolnjevala svoje naloge. V bližini prikladne železniške postaje bi se postavilo primerno skladišče ali se vzelo v najem. Za oddaljenejša kraja bi se izločili zaupniki, ki bi pomagali zadruginemu vodstvu oskrbovati tekoče posle, po potrebi bi si tudi v takih krajih zadruga pomislila skladišča. Potom svojih zaupnikov bi zadruga pozivala člane, naj naznajo, koliko potrebujejo tega in onega blaga, tako da bi ji ne bilo treba nakupovati preveč na zalogo. Ko bi blago došlo, bi zopet zadruga takoj obvestila svoje člane, naj pridejo lokat, kar so bili naročili. Na ta način bi bilo poslovanje precej enostavno, zadruga bi imela dober pregled o gospodarskih potrebah svojega okolja in bi se tudi poslovni riziko zelo zmanjšal.

Omeniti moramo, da je iz teh zadrug izključeno konsumno blago. Zadruga se bodo pečale samo z nakupovanjem kme-

tijskih potrebščin in s prodajo kmetijskih pridelkov.

Kmetijske zveze naj bi se takoj bavile s snovanjem teh zadrug. Čas so taki, da ne dopuščajo nobenega odlaganja.

Kaj je z vlogami pri dunajski poštni hranilnici?

Ker nam prihaja to vprašanje od mnogih društev, zadrug, pa tudi od posameznikov, je dobro če ga v »Domoljubu« pojasnimo.

Pri nas je imelo veliko društev, zadrug itd. čekovne račune pri poštni hranilnici oziroma hranilne knjižice. Meseca oktobra lanskega leta, torej pred razsulom Avstrije, so plačevali s položnicami na te račune, oziroma so vlagali gotovino na hranilne knjižice pri poštnih uradih. Marsikomu se je na ta način nabrala precejšnja gotovina. Po 1. novembru 1918 pa so se kmalu razdrle vse vezi, ki so nas vezale na Dunaj. Pri dunajski poštni hranilnici niso mogli naši ljudje več dvigniti svojega denarja.

Razumljivo je zato, da se je marsikoga polastila bojazen: kaj bo z mojim denarjem v dunajski poštni hranilnici? Dunajska poštna hranilnica je razglasila, da se smatra ta denar, ki ga imajo pri njej naloženega naši ljudje, kot nežigosan denar. Trgovci n. pr. zato ne more reči: kupil bom na Dunaju nekaj obleke ali papirja in plačal z denarjem, ki ga imam pri dunajski poštni hranilnici. To ne gre, ker ta denar ni žigosan ne od Nemške Avstrije, pa tudi ne od Jugoslavije.

Poverjeništvu za finance je zato to zadevo enotno uredilo. Reklo je: vsak, kdor je imel čekovni račun pri dunajski poštni hranilnici in ima v sled tega naložen tudi denar pri tej hranilnici, naj odstopi ves ta denar z obrestmi vred finančni blagajni v Ljubljani. Dunajska poštna hranilnica bo zato odpisala ta denar od računov naših ljudi, ga pripisala finančni blagajni v Ljubljani in o tem obvestila to finančno blagajno. Ko bo finančna blagajna dobila to obvestilo, v katerem bo natanko povedano, koliko in od koga ji je bilo pripisano, bo te zneske izplačala na zahtevo dotičnih v svojih prostorih v Ljubljani, ali pa jim bo te zneske poslala po pošti na dom. Ta način rešitve je vpeljalo poverjeništvu za finance. Da bo to, kar smo sedaj povedali, še bolj jasno, bomo navedli par primerov.

Janez Kovač iz Kamnika ima pri dunajski poštni hranilnici svoj čekovni račun in na njem vloženih 785 K. Ravno tako ima Hranilnica in posojilnica v Kostanjevici svoj čekovni račun pri dunajski poštni hranilnici in na njem naloženih 3126 K. Da prideta ta dva do svojega denarja, bo dala izjavila dunajski poštni hranilnici, naj se prenese ves njihov denar na račun finančne blagajne v Ljubljani. Dunajska poštna hranilnica bo to napravila in obvestila o tem tudi finančno blagajno v Ljubljani. Ta bo vedela, da je pustil Janez Kovač svoj denar 785 K pripisati njenemu računu in ravnotako Hranilnica in posojilnica v Kostanjevici 3126 K. Če bo prišel Ja-

nez Kovač sam v Ljubljano, bo kar na kratko dvignil svoj denar v finančni blagajni, če ne, mu ga bo pa finančna blagajna poslala na dom po pošti.

Tako je torej to urejeno! Kako se pa napravi, da se denar odpiše od enega računa in pripiše na drug račun? Nič lažjega kot to! Poštnemu čekovnemu uradu v Ljubljani pošlje zadnji računski izpisek, ki ga je dobil od dunajske poštno hranilnice, in iz katerega je razvidno, koliko znaša vsa imovina pri dunajski poštni hranilnici. Poleg tega mora poslati čekovnemu uradu tudi vse čeke, ki še niso porabljeni. En ček mora pa biti pravilno podpisana, to se pravi, podpisati ga mora tisti, ki ima pravico razpolagati z imovino in čegar podpis pozna tudi dunajska poštna hranilnica. Razen podpisa ni treba nič napisati na ček, ker vse drugo napiše ček, urad sam. Samo podpisi morajo biti v redu. Kdor ima še dosti neporabljenih čekov, naj jim priloži še tako-le pismo:

»Poštna hranilnica
na

Dunaju.

Prosim, da se mi povrne kolkovina od priloženih neporabljenih čekov (4 vin. za vsak neporabljeni ček).

Te tri stvari: računski izpisek, čeke in to pismo, naj pošlje čekovnemu uradu v Ljubljani.

Če ima le malo neporabljenih čekov, ni treba prilagati pisma, ker se ne izplača pismo. Glavna stvar je zadnji računski izpisek in pravilno podpisani ček.

Prvotno je bilo določeno, da mora vsak poslati to čekovnemu uradu do 15. aprila 1919. Ker pa še sedaj niso določene meje in ker obstoje še različne mednarodne težkoče, poverjeništvu za finance še ni zaključilo svojih dogovorov z Nemško Avstrijo. Zato je še vedno čas, da se oglasijo lastniki čekovnih računov s svojimi zahtevami. Kdaj bo vse to rešeno, se pa danes še ne da povedati. Čekovni urad je že uredil ves material, ki so mu ga poslale stranke in samo čaka, da dovrši poverjeništvu za finance svoja pogajanja z Nemško Avstrijo, nakar bo takoj ves material poslal na Dunaj.

Toliko glede lastnikov čekovnih računov pri dunajski poštni hranilnici, na katerega se plačuje s položnicami in iz katerega plačuje s čeki.

Pa tudi tisti, ki imajo hranilne knjižice dunajske poštno hranilnice še niso ničesar zamudili. V kratkem bo poverjeništvu za finance izdalo poziv zanje, v katerem bo natančno povedano, kaj morajo storiti, da bodo prišli do svojega denarja. Ko bo izšel ta poziv, bo »Domoljub« obvestil pravočasno o tem svoje bralce in jim natanko razjasnil, kaj morajo storiti.

Iz Kmetijskih Zvez.

TREBELJEVO.

Naša Kmetijska Zveza se kreepko bori proti krivičnemu zatiranju kmetov od strani davčne oblasti, ki jim nalaga ogromne veote osebnodobnodninskakega davka. Svoji članom posebnikom napravila prizive ob

per krivično odmero tega davka. Čudno je nam je zdelo, odkod je kmetom davčna oblast mogla predpisati toliko dohodkov, da jim je kar sapa zaprlo, ko so jih brali. Kmetiska Zveza je poizvedela, da je bila vsaka napoved o dohodnini pred davčno oblastjo le prazen nič, da samo nepötrebno delo. Ogorčeni smo zato, zakaj če se kmetu nič ne verjame, zakaj ga pa pozivljejo, naj napoved vložijo?

Kmetje so vložili napoved čisto pravilno izgotovljeno. Nobeden ni imel do 1600 K dohodkov, odštévali dovoljene odbitke in razočaranje: davčna oblast mu je predpisala 2500, 3600, 5000, da celo 7000 kron in tudi več dohodkov. Ker pomislek ni bil nikomur poslan, zato kmetje niso vedeli, odkod ta veliki račun dohodkov. Par posestnikov je vprašalo radi tega davčno oblast in dala je odgovor, da je povečala dvajsetkrat čisti katastralni donos posestva. To je krivica, posebno za naše razmere, ko je zemlja tako slaba, da ima marsikateri posestnik več oralov zemlje, ki niti 20 vinarjev cel oral ni vreden, ker niklar nobene koristi ne dobi od nje. Ali misli res tudi davčna oblast delati s kmetom tako kot vsi njegovi zatiralci? Proti tej krivici, da se napoved za dohodnino ni upoštevala razen s starim avstrijskim absolutističnim naziranjem in na zastareli podlagi samolastno predpisal davek, Kmetiska Zveza odločno ugovarja. V demokratični državi smo, zato naj se tudi kmetu dovoli pravica, da pojasni svoje razmere, kakršne ima.

Neki posestnik je pogorel, imel je tudi listo srečo, da jo vpisan v imenik onih, ki plačujejo dohodninski davek, podal je vestno in natančno napoved. Ker v taki dražnji, to, da more zopet postaviti hlev, skedenj in strehe, silno veliko stane, je moral zajeti 8000 K posojila. Človek bi mislil, da se bo to vendar upoštevalo, ker ima tudi kopico majhnih otrok, da ga oprostite dohodnine, toda do 60 K mora plačati. Menda je že metoda litijske davčne oblasti, da se še dolg mora obdavčiti. O tem še ne bomo molčali. —

Kmetje, ki niste še pristopili v Kmetisko Zvezo, pristopite še vi, nikar ne posulajte beganja liberalnih in socialno demokratičnih kričačev, ter zadnji čas vabil »kmetov« kapitalistov, ki hvalijo svojo »Samostojno kmetijsko stranko«. Ne verjamite laži, ki vam jih o Kmetiski Zvezi trošijo, če pa jim verjamete, boste pa gotovo izkusili, kaj hočejo z vami. Zato val v naše ognjišče, Kmetisko Zvezo, ki vam le pomagati želi.

Naša Kmetiska Zveza šteje 430 članov, ne pa 130, kar je bilo v zadnjem »Domoljubu« pomotoma označeno.

ŠT. JANŽ NA DOLENJSKEM

V nedeljo dne 27. julija se je vršil pri nas ustanovni shod Kmetiske zveze. Počastil nas je s svojim obiskom državni poslanec in načelnik JKZ., g. Ivan Brodar, naš stanovski tovariš. V svojem govoru nam je pojasnil položaj države. Iz njegovih besed smo uvideli, da ima naša država vse predpogoje za svojo obstoj in nadaljnji razvoj. Ker je naša država agrarna, da tvori našo državo 80 odstotkov kmetov, zato

uvidevamo, da je nujna potreba kmetškega nadaljnega razvoja organizacija in gospodarske zadruga. Zavedajmo se, da v skupnem delu je moč! Oklenimo se zato: vsi brez izjeme naše stanovske organizacije — Kmetiske zveze! Ne poslušajmo in ne dajmo se plašiti od različnih elementov, ki so nam samo v kvar, ki z našimi žulji polnijo svoje brezdanje žepel. Oni niso nikdar čutili z nami, oni ne poznajo naših resničnih potreb.

Možje, kdo najbolj nasprotuje naši organizaciji? Razni »mešetarji« in prekupčevalci naše živine, našega lesa ter naših poljskih pridelkov.

Če Bog da, bomo v kratkem imeli svojo stanovsko organizacijo, v kateri bomo mi sami razpolagali s svojim blagom in tudi iz nje dobili vse potrebščine, da ne bomo več pri vagonu petroleja dali dobrička 3000 K. — Izvoljen je bil sledeči odbor: Vodenik Josip, načelnik, Grom Anton, tajnik; odborniki: Jakoš Marko, Erman Alojzij, Zupan Franc, Repovž Janko, Strnad Franc, Starina Ivan, Erman Tomaž, Jontez Ivan, Štih Anton ml., Bajec Ljudevit.

Priglasilo se jih je v Kmetisko zvezo res zelo število, a želeli bi bilo, da stopite še vsi ostali v našo organizacijo. Vedite dobro: V slogi je moč!

TREBNJE

Na občnem zboru Kmetiske Zveze za Trebnje so bile sprejete sledeče resolucije:

1. V imenu ravnopravnosti in pravice zahtevamo enako volilno pravico za žene vseh stanov.

2. Zahtevamo, da se carinski tarifi za sol, petrolej, sladkor in obleko ter za potrebščine, ki jih kmet rabi za obdelovanje polja, takoj znatno znižajo.

3. Predsedniku vlade za Slovenijo dr. Brejcu se izreče zahvala in priznanje za njegovo premišljeno in demokratično ravnanje ob času stavke.

4. Zahtevamo pojasnila, kaj se je zgodilo s tistimi vagoni blaga, ki ga je vlada pred nekaj časom konfiscirala? Komu se je izročilo? Po kakšnih cenah? Kako se prodaja?

5. Zahtevamo, da se minimum za dohodnino zviša na 10.000 K.

6. Veriznike in tihotapce kaznuj vlada bolj kot dozdaj. V zaporih naj se hranijo na lastne stroške.

7. Zahtevamo, da se naredba, ki dovoljuje šolskim otrokom pristopati v naraščaj Sokola in Orla nemudoma prekliča. Šolskih poslopj ne sme nobeno politično društvo izrabljati v svoje namene.

8. Najodločneje protestiramo proti temu, da minister prosvete tudi slovenskega Sokola proglašja in priporoča kot državnotvorno društvo. Slovenski Sokol je popolnoma in v prvi vrsti brezverska organizacija.

9. Kinogledališča so šole nemoralnosti. Zahtevamo, da se vsa podržavijo. Dokler se vse to ne zgodi, se morajo postaviti pod najstrožjo kontrolo, kjer bo zastopnik staršev in učitelstva.

10. Sedanja vojaščina so šole podivjanosti. Kmetiki starši pokličimo svoje sinove tja k vojakom, kakor da bi jih poslali

v smrt, sedanja vojaščina je pa mrtvaščina plemenitosti, vere in nrvnosti naših otrok. Zato dvigamo svoj glas proti militarizmu zato zahtevamo, da se ustroj vojaštva izpremeni v tistem smislu, kakor ga je obetal major Pribičević.

11. Ponavljamo svojo zahtevo, naj zopet vozi večerni vlak iz Ljubljane na Dolenjsko.

12. Izjavljamo se proti maksimalnim cenam. V slučaju pa, da bi se za kakšen posamezen kmetijski pridelek določila maksimalne cene zahtevamo, da njih višino določijo strokovnjaki-kmetje.

PODRUŽNICA K. Z. V ŠT. JAKOBU OB SAVI

je imela sestanek v nedelo dne 3. avgusta v Duštvenem domu. Prof. Pengov je pojasnil razmerje Kmetiskih Zvez do SLS., do socialne demokracije in do liberalizma. Po končanem govoru prideta na shod dva tujca; eden, menda neki Glavič iz Dobrove, se oglasi za besedo in jo dobi. Svetoval je prav prijazno, da pristopimo ozi v nove »neodvisno kmetijsko stranko«, kjer sodelujejo v najlepši slogi liberalni, klerikalni in socialnodemokratični kmetje. Pojasnilo se mu je, kako bo smešno videti poslanca te novi stranke ob prvi priliki v državi ali pokrajinski zbornici, ko bo prišlo na vrsto kako vprašanje, ki ne bo strogo kmetijskega značaja, ampak bo zadevalo kmetovalca kot človeka ali kot kristjana. Liberalni neodvisni kmet bo glasoval z Zevjavovo, socialnodemokratiški s Kristanovo, krščanski pa s S. L. S., torej kolikor glas toliko misli. In, ko smo vprašali agenta teh samostalcev: »Ali je vaša nova stranka za krščansko šolo ali zoper njo?« je odgovoril: »Naša stranka ni bila nikoli zoper vero.« Na ta način znajo ti škratejci skriti svoj vražji repik in se umikati pravemu odgovoru. Za neizobraženega človeka res nekoliko nevarni tičarji. Vprašali smo ga, kdo vodi njihovo stranko. Mož je bil videti presenečen, ko je čul cele litanije kranjskih mešetarjev, veletrgovcev, oštrjev in podobnih »kmetovalcev«, ki tvorijo nad polovico njihove »neodvisne kmetijske stranke«, pri kateri mora biti vsak, ki hoče kaj govoriti, žigosan z žulji na rokah. Agitator je trdil, da to piše »Domoljub«, da se pa možje, kot so Pučlj, Engelman in podobni ne nahajajo v njihovem listu. Kar ko grdo je zatajil rodnega očeta Pričujloča posestnika Frančiška Grad je izjavil, da je bila sama na ustanovnem shodu »samostojcev« in da se je čudila, da je bila zraven tako malo kmetov, toliko pa gošpode; in še izmed tistih malo kmetov so »samostojni kmetje« v mešetarških suknhaj enega (g. župana Karpeta iz Most) zavoljo njegove krotke, a možate besede vrgli na tla in hodili po njem s kovanimi čevlji. Na ta način si seveda ni noben pravi kmet več upal oglasiti k besedi. Samostojna kmetijska stranka je ob svojem rojstvu napravila natančen vtis boljševidke vlade rajnega Bela Kuna v Budimpešti ali Ljenu-Trockija na Ruskem.

Na agentovo kleveto, da so doslej vse druge stranke kmeta le izmozgavale, je pojasnil g. župnik Jemec, da kažejo take besede človeka, ki ali nevedoma laže ali pa je prespal zadnjih 20 let. Če je že sam

hodil po slovenskem svetu z zaprtimi očmi, naj bi pa vzel vsaj v roko knjižico »Delanja govore« in tam bi našel nešteto dobrot, ki jih je bil deležen slovenski kmet po zaslugi S. L. S. (prezidava hlevov in svinjakov, vodovodi, kapnice, ceste, električna centrala na Gorenjskem itd.).

Na vprašanje agentovo, če more advokat zastopati kmeta, je odgovoril prof. Pengov, da je to mogoče, ako je advokat krščanskega prepričanja in je v ozkem stiku s kmetovalci, da jih lahko celo bolje zastopajo, nego se morejo sami. Nikoli bi ne mogel kak kmetovalec zastopati trpinčenega irskega ljudstva bolje nego ga je njegov rojak advokat O' Connel, tako uči v krvjo pisana politična zgodovina katoliških Ircev.

Agenti sta nato odšla; zbrani so ju prijazno pozviljali, da jih mora priti vdrugo več, če hočejo kaj opraviti. Odsli sta na kolesih in agitirala po raznih gostilnah, češ, da morata pridobiti vsaj polovico fare za stranko, ki ima v Belgradu 100 poslancev (liberalna stranka) in kateri hoče odstopiti tudi dr. Kukovec (vodja štajerskih liberalov) nekaj liberalnih mandatov. Obljubila sta tudi, da prideta v kratkem v Dol, Bečičevo in druge vasi odpirat zapeljanim krščanskim kmetom oči. Oglejte si te moše in povejte jim, kar jim gre, a nehajite se zapeljati, da bi ravnali z njimi po njihovem receptu, da bi jih davili, kot so stali oni z vašim tovarišem Karpetom pri »Novem svetu« v Ljubljani.

ŠT. JERNEJ.

Da bi kdo ne mislil, da smo v Št. Jerneju že vsi pospali v delu za javno življenje ter za ljudski blagor, sporočamo, da pri nas ustanovljena »Kmetška zveza« za tukajšnjo okolico trlo napreduje ter se priglašajo že vedno novi člani. Nasprotniki so se bili nekaj zagnali v nas s svojim vpitjem za kmetško stranko, da bi nas podrl, ali mi pa stojimo trdno kot hrast in se ne damo omajati. »Kmetška zveza« raste in postaja z vsakim dnem močnejša. Pri zadnji odborovi seji so se sklenile sledeče resolucije:

1. Glede agrarne reforme o razdelitvi veleposesev v tukajšnjem okolišu se opaznja J. K. Z., da posreduje, naj se razdele med male posestnike in mladeniče, ki imajo veselje do kmetijstva.

2. J. K. Z. se naroča, da posreduje za nabavo plemenske živine in merjascev, ter se rejcem bikov in merjascev plemenjakov nakažejo premije.

3. J. K. Z. naj posreduje pri državni upravi, da se skočnica žrebcev zniža od 40 na 5 kron.

4. J. K. Z. se naroča, naj skrbi, da država prevzame zavarovalnico za živino ter poslopje in drugo.

5. Naj J. K. Z. poskrbi za nabavo umetnih gnojil, ter naj država določi maksimalne cene na umetna gnojila in vse druge potrebščine za kmetijstvo.

OKRAJNA KMETSKE ZVEZE V ŠT. PETRU PRI NOVEM MESTU

je napravila 3. avgusta 1919 v odborovi seji v Šmarjeti te-le važne sklepe:

1. Carinski tarifi na sujne življenjske

potrebščine (sol, petrolej) naj se odpravijo, na druge potrebščine znižajo.

2. Naj se že enkrat nastopi z vso energijo proti verižništvu ter določijo trgovcem cene vsaj nekaterih vrst blaga. Ponekod se prodaja n. pr. usnje kg po 120 kron, drugod po 80 kron. Kmet je izročen na milost in nemilost kapitalistom in oduhrom!

3. Deželna vlada naj oskrbi za bližajočo se zimo revnejšim slojem usnje po znižanih cenah!

4. Odprle so se meje za proizvoide kmetškega stanu, kakor: zmleti koruzni storži, bar, srkovo seme — reči, ki so po večini za naše kraje brez pomena ozir. izvoza. Odpro naj se meje za predmete, katerih je tu preobilica, a se izvažati ne smejo, n. pr. prašiči, osobito mali, goveja živina itd.

5. Dež. vlada naj skrbi, da dobijo tukajšnji vinogradniki pravočasno (vsaj do 20. sept. t. l.) zadostno množino sladkorja za napravo petijota, pa ne proti oderuškim cenam.

6. Dela naj se na merodajnem mestu na to, da ne bodo presitni pri izmenjavanju slabo žigosanih bankovcev. Dobrišen del ljudstva je v nevarnosti vsled zadnje čase vedno bolj strogih tozadevnih odredb.

7. Poštna zveza med Novim mestom, Št. Petrom in Šmarjeto naj posluje vsak dan. Poštne pristojbine so vedno višje, trikratna tedenska vožnja pa spominja na prav stare čase. Zahtevamo poštno zvezo vsak dan; če ne zmorejo, da bi se pošta vozila, naj se pa nosi!

8. Med Novim mestom in Drago, torej na daljavo 14 km ni čez Krko nobenega prevoza za vozove in živino. Obe plati Krke sta gosto obljudeni. Levi breg Krke je v veliki skrbi za drva, dočim je istih preobilica onstran Krke v graščinskih gozdih, a prevoz je nemogoč. Most v Št. Petru se obljublja občinstvu že leta. Naj se ustreže opravičenim željam, če ne za enkrat z mostom, pa vsaj z brodom!

NA OVSISAH PRI PODNARTU

je bil v nedeljo, 3. avgusta 1919., ustanovni občni zbor podružnice Kmetške zveze za občino Ovsise.

Dr. Josip Lovrenčič je stvarno poročal o delovanju poslancev Vseslovenske ljudske stranke v narodnem predstavništvu v Belgradu. Omenjal je, kako je neumorno delavni minister dr. Korošec uredil prehrano v celi Jugoslaviji v splošno zadovoljnost. Tudi pri agrarni reformi, je rekel, se trudijo poslanci S. L. S. za udeležitev v korist potrebnih kmetških slojev. Pojasnil nam je, da je sol, petrolej, sladkor zato tako drag, ker jih dobivamo iz tujih dežel ter moramo zanje plačevati visoko carino. Ko je vojno ministrstvo izdalo poziv k orožnim vajam, je zopet naš poslanec Štrcin, posredoval pri omenjenem ministru, naj se za vojake kmetškega stanu ob nujnih poljskih delih, orožne vaje prelože na poznejši čas. Pri tako imenovanem dohodninskem davku so zahtevali naši poslanci, naj se že-le pri letnih dohodkih 10.000 K ali višjih dohodkih predpisuje omenjeni davek, ne pa že od 1600 K letnih dohodkov. Dobili so zagotovilo, da se bosta njih zahteva upoštevala. — Može in

fantje, združeni v podružnici kmetške zveze za občino Ovsise, kličemo g. dr. Josipa Lovrenčiču za njegovo zanimivo poročilo: »Bog plačaj!«

Nato je bila volitev odbora podružnice Kmetške zveze za občino Ovsise. Župnija Dobrava je dobila 5 odbornikov, uprav toliko župnija Ovsise. Za načelnika naše podružnice smo izvolili občesposlovnega posestnika na Mišadah, Petra Štar, ki zastopa našo občino tudi pri okrajni Kmetški zvezi za radovljiški okraj, h kateri spadajo občine Radovljica, Predtrg, Lancovo, Lesce, Breznica, Begunje, Mošnje, Leše, Ljubno ter Ovsise. Podnačelnik je Janez Vovk, posestnik na Česnjici; tajnik pa Jožef Očepek, župnik na Ovsisah, Udnino, 1 K za vsako leto, bomo plačevali blagajniku Francu Špendalu, posestniku v Spodnje Dobrave.

Nazadnje so bile soglasno sprejete sledeče resolucije:

1. Može in fantje, zbrani na ustanovnem občnem zboru podružnice Kmetške zveze za občino Ovsise dne 3. avgusta 1919., izrekamo vsem poslancem S. L. S. zlasti načelniku S. L. S., ministru dr. Korošču, za njegov trud v narodnem predstavništvu najtoplejšo zahvalo ter jim izražamo neomajno zaupanje.

2. Protestiramo najodločneje proti temu, da bi se pri preuredbi šolskega pouka s 4. razredom na srednjih šolah prekinilo s krščanskim naukom, katerega potrebujejo naši sinovi in hčere posebno dandanes. —

3. Zahtevamo, da se državni pašniki na gorovju Jelovca razdele med upravičene sloje kmetškega stanu občine Ovsise.

4. Zahtevamo, da se zajec prišteva med škodljivce, da ga smemo torej ustreliti vsak čas.

5. Prosimo poslance S. L. S., naj posredujejo, da se zniža cena vožnje 3. razreda po gorenjski železnici.

6. Uredništvo »Domoljuba« prosimo, naj prinaša »Domoljub« v vsaki številki, če mogoče, tudi dnevno ceno oglja ter tržno ceno kmetških pridelkov.

7. Odklanjamo odločno novo tako imenovano »kmetijsko stranko«, v kateri so trgovci, gostilničarji ter drugi naši »prijatelji«. Vsak kdor ustanavlja novo stranko, ne kmetih, je naš škodljivec, ker nas hoče razcepiti. Ne maramo nobenega novega kmetijskega lista, naše strokovno glasilo je edino »Kmetovalec«, politično pa »Domoljub«.

Podružnica »Kmetške zveze« na Ovsisah šteje že okoli 80 udov, in še vedno se priglašajo novi udje: vsi može, fantje, žene ter dekleta, ki ste dovršili 21 leto, v »kmetške zveze« za naše pravice.

V ŠMARTINU (SP. TUHINJ)

se je ustanovila v nedeljo, 3. avgusta podružnica Jugoslovanske kmetške zveze. Pristopilo je veliko število mož, ki so iz jedrnatega govora poslanca Štrcina spoznali velik pomen Jugoslovanske kmetške zveze za prosep kmetških koristi. Za načelnika je bil izvoljen posestnik in župan Luka Hočevar iz Hruševke, Kmetjel Le v Jugoslovansko kmetško zvezo dela in bo delala za vašo korist. Zato pa vsi v kmetško zvezo! Tistemu pa, ki bi vas snubil za

samostojno, liberalno kmetško stranko in bi vam vsiljeval prazen njen Kmetški list, pokazite hrbet.

ŠT. VID NAD LJUBLJANO.

Iz seje Okrajne Kmetške Zveze dne 27. julija t. l., navzočih 38 zastopnikov podružnic.

Seje sta se udeležila tudi tajnik J. K. Z. dr. Kulovec in predsednik Gospodarske zveze ekonom Markež.

1. Okrajna Kmetška Zveza s sedežem v Št. Vidu nad Ljubljano obstoji za občine St. Vid, Zg. Sliška, Medvode, Smartno pod Smarno goro, Ježica, Črnuče, Vič, Log, Brezovica in Dobrova.

Načelnik je posestnik Franc Mihovec v Sp. Senici pri Medvodah, njegov namestnik Matija Sušnik, posestnik istotam.

Tajnik: Anton Babnik, tajnik hranilnice in posojilnice v Št. Vidu; odborniki so vsi načelniki posameznih v okraj spajajočih podružnic Kmetške zveze.

2. Gospodarski in gospodinjiski tečaj. Potreba takih tečajev je nujna, zato naj odbori posameznih podružnic naredijo krajevnim razmeram primerne sklepe ter poročajo poverjeništvu za kmetijstvo, kdaj kelé kak tečaj in kakšnega obsega naj bi bil zaželjeni tečaj.

3. Nabavne in prodajalne zadruge. Samo potom teh zadrug se bo naš kmet mogel obdržati v ravnotežju s drugimi organiziranimi stanovji. Zato se poziva vse kmete, naj pristopajo k takim zadrugam. Pojasnila in navodila daje Jugoslovanska Kmetška Zveza v Ljubljani.

4. Poročilo člana Franceta Erjavca o enketi za zavarovanje živine se vzame na znanje. Okrajna Kmetška Zveza Št. Vid nad Ljubljano se strinja s tozadevnimi sklepi enquete in želi, da ta zavarovalnica takoj prične svoje delo. Vojni dobički vnovčevalnice za živino, centrale za krmila in vojnega žitnega zavoda naj bi se odstopili zavarovalnici za živino.

5. Elektrificiranje ljubljanske okolice. Okrajna Kmetška Zveza z veseljem pozdravlja vsako namero in prizadevanje, da se kmetu čimprej dá v uporabo električni tok. Zato naj deželna vlada gnotno podpira ustanavljanje električnih central, a še bolj moralno s tem, da skrbi, da bodo take centrale tehnično pravilno in solidno zgrajene. Še boljše pa bo, če vlada sama čimprej zgradi eno samo veliko centralo na Savi ter tako vso okolico preskrbi s električnim tokom.

6. Ceste so v izredno slabem stanju zlasti v občinah Dobrova in Smartno pod Smarno goro. Cestni odbor se na to opozarja in naproša, da to cesto čimprej popravi.

7. Škoda ob vodah. Deželna vlada se opozarja na veliko škodo, ki jo povzročajo vode Sava (Medno—Brod), Gradašica in Horjulšica, ki travnike in polja leto za letom deloma poplavijo, deloma odnašajo.

8. Avtonomija občinskih in šolskih zastopov. Deželna vlada se naproša, da čimprej prekliče naredbo, s katero je dovolila šolska poslopja v uporabo katerimkoli javnim društvom in dovolila ljudskošolski naraščaj telovadnih društev. S tem

se zanaša politika v šole na veliko kvantno škodo ljudskošolski mladini.

IZ ÖRNEGA VRHA NAD POLHOVIM GRADCEM.

V nedeljo, dne 3. avgusta smo tudi v naši občini ustanovili podružnico J. K. Z. Kmetje so se v prav obilnem številu odzvali povabilu.

G. Stanovnik iz Horjula je v navdušenih in prepričevalnih besedah razjasnil pomen K. Z. in kako stališče da zavzemajo v verskem in gospodarsko-političnem oziru. Cel govor so prešinjala krščanska načela in krščanske ideje.

Po končanem govoru smo ustanovili podružnico »J. K. Z.«

Priglasilo se je takoj 50 članov; upati pa je, da se jih priglasí še veliko. Tudi ženske naj se ojunatijo!

Izmed teh članov smo sestavili odbori: Predsednik g. Josip Trobec (župan); tajnik isti; blagajnik g. župnik J. Benedičič; odborniki: Sova, Slovnik in Tiestenjak.

Vse slavnost tega zborovanja pa so povzdignili nasprotniki, katerim sta načelovala g. Remškar, posestnik iz Brezovice in gosp. Glavič, obrtnik iz Polhovega gradca. Nepoklicani gostje so bili vsi pristaši »N. K. S.« Gospodje so se nameravali vvesti k pogrnjeni mizi — pa jim je izpodletelo na celi črti! Ujeti niso niti enega zavednega črnavrša v svojo past, dasi ravno so vsiljevali našim ljudem svoje hinavsko glasilo »Kmetški list«. Mi pa tem nikoli ne bomo verjeli, ker so sami preslepljeni!

ŠMARTNO PRI LITJI.

Pri odborovi seji Kmetške zveze v Smartnem pri Litiji z dne 27. julija so bile med drugimi sprejete tudi sledeče resolucije:

1. Tukašnji posestnik g. Ferdo Tomazin je postavljen od vlade kot nadzornik štirih tukašnjih veleposestev: graščina Ponoviča, pos. Windischgratzovo, posestvo barona Apfaltrerna in pl. Wurzbacha. Glede teh posestev daje informacije vladi v Ljubljani, ne da bi večina tukašnjega kmetškega ljudstva kaj vedela o vsebini teh informacij. Imenovani nadzornik ni v nikakem stiku s kmetškimi organizacijami. Kot voditelj demokratske stranke stopa pač v stik s svojimi somišljeniki in s posameznimi somišljeniki SLS, toda nujno bi bilo potrebno, da v svrhu realnega dela za pravično socializacijo zemlje stopi v stik tudi s Kmetško zvezo. Nadzornik naj dobi od vlade ukaz, da stopi v stik s kmetijskimi organizacijami in naj se mu pridá nekak odbor kmetov, s katerimi naj bi bil v vednem stiku in kateremu naj bi poročal vse ukrepe glede uprave in delitve veleposestva. To je zahteva pretežne večine kmetovalcev.

2. Osebna dohodnina v sedanji obliki je krivična za kmetške posestnike:

- po bistvu, ker jemlje kot najnižjo podlago za obdavčenje samo 1600 K, kar je za sedanje razmere naravnost ironija;
- po izpeljavi, ker se ne ozira dovolj na izdatke;

c) ker je omejena samo na Slovenijo in Hrvaško.

Enaka bremena vsem državljanom.

3. Kmetška zveza odobrava interpelacijo Jugoslovanskega kluba glede dobave usnja. Obžaluje pa, da se vlada na gane v tem oziru ter nujno zahteva, da se tej interpelaciji ugodí. Zadeva je neodložljiva.

Poskrbi naj se za odpravo carine na železo, ker je cena sedaj tako visoka, da jo kmet ne zmaguje.

KMETSKA ZVEZA V ZASAVJU.

Na shodu Kmetške zveze dne 3. avgusta so bile sprejete med drugimi tudi sledeče resolucije:

1. Pozdravljamo vsak pravičen načrt razdelitve veleposestev. Glede grajščine v Ponoviču, ki je italijanska zasebna last, zahtevamo, da se gotovo razdeli med sedanje najemnike iz občine Konj, Hotič in St. Lambert, ker brez tega zemljišča je v veliki nevarnosti vsa gospodarsko življenje, posebno v občini Konj. V dotičnih komisijah morajo biti zastopani župani imenovanih občin in še dva svetovalca. Razdeliti se morajo tudi gozdovi.

2. Skrajni čas je, da se zgradi most čez Savo v bližini savskega kolodvora, za kateri most se pehamo že leta in leta zastonj. Gradbene stroške naj prevzame v prvi vrsti država in južna železnica. Država bo rabila most za izvažanje lesa in gozdov slatonske grajščine, kar bo povzdignilo promet na savskem kolodvoru obenem se bo omogočila poštna zveza Save s Poljsnikom.

Obenem z mostom naj se izpelje tudi okrajna cesta od Pasjeka do Zidanega mosta na desnem savskem bregu, da dobi Konjšica in drugi tu ležeči kraji boljše prometne zveze, za kar se je že močno trudil rajni poslanec Povše.

3. Izboljšajo, oziroma na novo naj se izpeljejo tudi ceste v občini St. Lambert, ker sedanje ceste so v tako slabem stanju, da so zelo nevarne ljudem in živini.

4. Ker so nekateri kraji v občini St. Lambert brez zadostne vode, naj se naredi dovolj velike kapnice, da ne bo živinoreja zlasti ob suši ondi opešala in da ne bodo ljudje ob času požara brez vode.

5. Vlada naj nastavi v javnih službah le strokovna izobražena ljudi, ki imajo poleg potrebne spretnosti tudi srca za kmeta in delavca.

6. Kmetje naj bodo primerno zastopani v višjem šolskem svetu in v vseh drugih šolskih zastopih. Ljudska šola na deželi naj se preuredi tako, da bo bolj koristila kmetškemu stanu. Odločno zahtevamo, da se verski pouk ne sme odpraviti iz naših šol.

7. Naj se čimprej razpišejo volitve v pokrajinski in državni zbor. Ustanovi naj se Kmetška zbornica.

Volivna pravica se mora dati vsem ženskam, ne samo onim v mestih, ker se ženske na deželi še več trpele v vojski nego mestno ženstvo.

8. Novoustanovljeni Kmetški Stranki, ki je samo privesek liberalno-demokratske stranke in ima hamen cepiti našo moč, izrekamo nezaupanje. Pozivljamo vsi

umete, da se združijo vsi drug za drugega v »Jugoslovanski Kmetijski zvezki«. Naše glasilo je »Domoljub«, za Stajerce pa »Slov. Gospodar in »Stražar«.

Seja Kmetijske zveze za trziški sodni okraj je bila 3. avgusta. Po prebranem zapisniku zadnje seje se je sklenilo, da se vrši seja vsak mesec na prvo nedeljo ob 9. uri v »Našem domu« v Trziču. Razpravljalo se je o novi kmetijski stranki, ki nastavlja mrežo tudi po trziškem sodnem okraju. Splošno se je konstatiralo, da so tudi po naših krajih vodilni moške nove stranke pristni liberalci. Na ta lim jim nihče ne bo sedel. Pri seji je bilo sprejetih več novih članov. — Sklenilo se je vprašati na pristojno mesto, kaj je z odškodnino za konje in opremo, ki so jih posestniki svoječasno posojili vojaštvu za razne prevoze, a se do danes še nikdo ni zmenil za plačilo. — Splošna pritožba se je čula, da ne sprejemajo za pošti in po trgovinah slabo žigosanega denarja, dasi ga mora občinstvo vzeti.

Iz pisarne J. K. Z.

Pozivamo kmete, da plačajo nemudoma hišnorazredni in zemljiški davek za leto 1919. in tudi morebitne ostanke za druga leta. Ta davek je stalen in se bo plačeval v bodoče v isti višini, kot do sedaj, neglede na valuto. Primer: Če plača sedaj N. N. hišnorazrednega davka 7 kron 60 vin. in zemljiškega davka 13 kron 24 vinarjev, bo v bodoče plačal isto vsoto, to je hišnorazrednega davka 9 dinarjev 80 para in zemljiškega davka 13 dinarjev 84 para. — Ker ne vemo, kako se bo valutno vprašanje uredilo, svetujemo, da se ta davek plača nemudoma.

Pozivamo Kmetijske Zveze, da vse priložbe in vloge, kjer prosijo za posredovanje, primerno utemeljijo in navedejo vedno potrebne podatke. Imena, kraj, datum in vse druge okolščine morajo biti vedno navedene.

Kmetijske zveze brez rednih sej so mrtve. Posvetujte se in pošiljajte poročila Jugoslovanski kmetijski zvezi v Ljubljani.

Davščina od vrednostnega prirastka.

(Piše deželni svetnik dr. Josip Dermastia.)

(Nadaljevanje.)

Od česa se odmerja davščina od vrednostnega prirastka?

Davščina se odmerja od prirastka na vrednosti nepremičnin.

Kaj velja za prirastek na vrednosti? Za prirastek na vrednosti velja razlika med otujilno in pridobitno vrednostjo nepremičnine (§ 5 zakona).

Kaj je otujilna vrednost in kaj je pridobitna vrednost?

Otujilna vrednost je vrednost nepremičnine ob tistem prenosu, ki daje

povod za odmero davščine.

Pridobitna vrednost pa je tista vrednost, ki jo je imela nepremičnina takrat, ko jo je otujitelj svojedobno pridobil.

V popolno umevanje naj služi nastopni primer.

Janez Brdavs je prodal dne 10. julija 1919 svojo njivo v Bizaviku za 7000 K. To njivo je kupil dne 10. decembra 1910 od Jerneja Bogataja za 4500 K. Otujilna vrednost je vrednost dne 10. julija 1919, pridobitna vrednost pa vrednost dne 10. decembra 1910. Vrednostni prirastek znaša 7000 K manj 4500 K, torej 2500 K.

Ker je vrednostni prirastek enak razliki med otujilno vrednostjo, je vrednostni prirastek tem manjši, čim večja je bila pridobitna vrednost in čim manjša otujilna vrednost. Čim manjši je vrednostni prirastek, tem manj je plačati davščine. Ako pa vrednostni prirastek ne presega 10. odstotkov — to je desti del — pridobitne vrednosti in po tem je prenos davščine od prirastka na vrednosti popolnoma oproščen (§ 3, števec 1. zakona).

Kaj velja kot pridobitna vrednost nepremičnin, ki so bile pridobljene po prenosih, ki davščini od vrednostnega prirastka niso bili podvrženi (§ 4. zakona)?

Ako je pridobitelj nepremičnino pridobil po kakem prenosu, ki ni bil davščini od vrednostnega prirastka podvržen (§ 4. zakona), je smatrati za pridobitno vrednost tisto vrednost, ki jo je imela nepremičnina pri zadnjem prenosu, ki ne spada med prenose, navedene v § 4.

V ravno omenjenem § 4. zakona so naštetih oni prenosi, ki niso podvrženi davščini od prirastka na vrednosti. Te prenose smo navedli že višje, ko smo obravnavali davščini od vrednostnega prirastka nepodvržene prenose. Valed posebne važnosti poudarjamo še enkrat, da davščini od vrednostnega prirastka mej drugimi ni podvržen prenos, ako je pridobitelj nepremičnino podedoval ali dobil podarjeno ali pa kupil od svojih sorodnikov v navzgorji vrsti — kakor od staršev, starega očeta, stare matere — ali od tasta ali tašče ali pa od svojega zakonskega druga.

Nastopna primera naj služita v pojasnilo.

Sin Janez Brce je prodal s kupno pogodbo z dne 4. marca 1919 svoje posestvo za 50.000 K. To posestvo mu je leta 1913 izročil njegov oče, ki je posestvo kupil s kupno pogodbo z dne 16. novembra 1903 od Antona Logarja za 32.000 K. — Ker prenos od očeta na sina davščini ni podvržen in je s takim prenosom pri izračunanju prirastka na vrednosti ravnati tako, kakor bi se po njem sploh ne bila izvršila nobena prememba posesti, velja kot pridobitna vrednost kupna cena po 32.000 K, za katero je oče leta 1903 pridobil posestvo.

Jože Rogovilec je prodal Francetu Eržen s kupno pogodbo z dne 14. maja 1919 travnik za 10.000 K, katerega je podedoval leta 1914 od svoje tašče, ki je travnik kupila leta 1906 od svojega moža,

ki je travnik dobil podarjen od svojega očeta leta 1904, oče pa ga je bil kupil leta 1902 za 5000 K. — Vsi zgoraj navedeni prenosi davščini od vrednostnega prirastka niso podvrženi, vsled česar je v svrhu izračunanja prirastka na vrednosti z njimi tako ravnati, kakor bi se po njih sploh ne bila izvršila nobena prememba posesti. Pri ugotavljanju vrednostnega prirastka se torej ne vzame za podlago pridobitna vrednost travnika leta 1914., niti ona l. 1906 ali leta 1904, ampak leta 1902. Vrednostni prirastek znaša torej 5000 K.

Pridobitna in otujilna cena.

Davščina zadene vrednosti prirastek, t. j. razliko med pridobitno vrednostjo in med otujilno vrednostjo (§ 5. zakona).

Za otujilne in pridobitne vrednosti veljajo načeloma otujilne in pridobitne cene, ki so po navadi navadene v pogodbenih listinah.

N. pr. Jurij Žgur je kupil s kupno pogodbo z dne 14. aprila 1902 hišo za 32.000 kron. To hišo je s kupno pogodbo z dne 1. aprila 1919 prodal Andreju Šarabonu za 50.000 K. Za otujilno in pridobitno vrednost velja otujilna in pridobitna cena, ki je iz listin o kupnih pogodbah razvidna in sicer pridobitna cena 32.000 K in otujilna cena 50.000 K. — Vrednostni prirastek znaša 18.000 k.

Pridobitne in otujilne cene se le v toliko odmeri za podlago vzamejo, v kolikor se dajo ugotoviti in v kolikor ni utemeljenega pomisleka, so li ugotovljene cene občni vrednosti nepremičnine ob času pridobitve, oziroma otujitve primerne.

N. pr. Matevž Vodopivec je s kupno pogodbo z dne 15. julija 1904 pridobil od Franca Zajc posestvo za 15.000 K. To posestvo je Franc Zajc prodal s kupno pogodbo z dne 30. julija 1919 svojemu zvestemu hlapcu Jerneju Petelinu za 16.000 K. Vsakdo mora uvideti, da v kupni pogodbi z dne 30. julija 1919 navedena otujilna cena posestva ne odgovarja občni vrednosti, kajti vrednost posestev se je v zadnjih dveh letih za več nego polovico dvignila. V predležem primeru bode torej odmeri za podlago vzeti iz kupne pogodbe z dne 15. julija 1904 razvidno pridobitno ceno 15.000 K; — kot otujilno vrednost pa občno vrednost posestva ob času otujitve in ne otujilno ceno, ki je iz kupne pogodbe z dne 30. julija 1919 razvidna. (Dalie.)

Važno za napredek kmetijstva.

»Domoljub« št. 29 prinaša članek pod naslovom »Žitna žetev«, kjer piše med drugim, da si lahko posestniki, ki imajo kosilne stroje za travo, preskrbe tudi napravo za žetev žita k tem strojem ali pa stroj za žetev žita z grabljami za odkladanje. Kjer imajo njive skupaj, bi bilo to kaj pripravnostno in koristno in tudi delo bi šlo mnogo hitreje od rok. Kdor ima pa mnogo, a majhnih njiv, tisti pa strojev sploh ne more rabiti. Pri nas na Gorenjskem je skoraj večina kmetov s srednjimi kmetijami po 15 do 20 ha zemlje, od kate-

re odpade na njive 4 do 8 ha. Na primer jaz imam 7 ha in 85 a njiv, in ta zemlja je razdeljena sedaj tako, da je samo iz teh sedmih hektarov njiv 26 parcel, torej meri vsaka njiva povprečno 30 arov. Da se pa na takih majhnih njivah ne morejo v večji meri z uspehom rabiti raznovrstni kmetijski stroji, je vsakemu jasno. Pa ne samo, da nam v tem položaju ne kaže rabiti v večjem obsegu poljedelskih strojev, ampak se tudi zamudi skoraj četrtino več časa, ker je tukaj ena njiva, druga pol ure v stran, tretja zopet na drugem koncu polja, tako da je vse navskrižem zmešano. Tudi nadležni plevel se na majhnih njivah ne more tako z uspehom zatirati, ker veter z njive malomarnega gospodarja prinaša plevelno seme v zraven ležeče čiste njive. Tako torej imajo majhne njive veliko slabih strani, ki izdatno ovirajo kmetijski napredek.

Zato pa kmetje zahtevamo, da se naj zemlja znova razdeli tako, da bi imel vsak kmet kolikor mogoče malo parcel, a bi te bile toliko večje. Tako bi se torej dalo napraviti iz šestih hektarov dve, kvečjemu tri parcele, v ugodnem slučaju tudi samo ena. V nekaterih krajih pa imajo vaščani ene vasi zemljo precej različno, na primer tukaj pri nas; na vzhodni strani vasi je zemlja lahka, apnena, na zahodni pa težka, ilovnata. V tem slučaju naj bi se zemlja razdelila tako, da bi imel vsak posestnik eno parcelo na lahki, drugo pa na težki zemlji, ker okopavine in četelje uspešneje rastejo na lahki zemlji, kličim žita na težki dobro uspevajo.

Ako imajo posestniki zemljo zloženo v velike parcele, se vsa dela na njih bolj enotno opravljajo, tudi je mogoče rabiti različne poljedelske stroje, s katerimi se dela veliko lažje, hitreje in ceneje. Pri teh razmerah bi se kmetškemu ljudstvu tudi veliko hitreje vzbudilo zanimanje za rabo teh strojev.

Tudi zložitev travnikov bi se dala z malim trudom izvesti, kar bi tudi kmetom olajšalo delo in stroške. Gledati bi se moralo tudi pri ureditvi zemljišč na to, da bi se odmerila zemljišča, kolikor mogoče ravna in na štiri ogle, ne pa na tri ali pet kakor so sedaj. Zlaganje zemljišč je eden glavnih pogojev za povzdig našega kmetijstva na višjo stopinjo. Dokler imamo po nekod njive in travnike raztrošene po celih ali še več katastrofalnih občinah v majhnih krpah, tako dolgo ni misliti na dobičkoposno izrabo naboljših poljedelskih strojev.

Zato naj se tudi Jugoslovanska kmetiška zveza zavzame za to vprašanje in naj deluje na to, da se zemlja čimprej uredi, ker bi bila taka ureditev nam kmetom še v korist in bi nam tudi omogočila rabo vsakovrstnih kmetijskih strojev in s tem plačala delo in gnotni napredek, kar bi nas kmete precej povzdignilo na višjo stopinjo kmetijske izobrazbe.

Kmetške zveze posvetujte se o kmetijskih zadrugah, o katerih berete v današnjem „Domoljubu“.

„Domoljubova“ pisma.

17.

Misel slovenskega gospodarja o razporoki.

A. L. v J. — »Domoljub« Vam je zelo hvaležen za Vaše opombe o razporoki. Po pravici pravite, da bi bilo silno žalostno, posebno za otroke in za žene, ko bi se sovražnikom Cerkve kdaj postrečilo, zapeljati ljudstvo v razporoko. Kako bi bila ponižana žena in kakšna krivica bi se ji godila! Pri hiši je pustila svojo najboljšo moč, svojo mladost, svojo lepoto, vse, vse, in sedaj bi jo vrgel mož, ko se je naveščal, kakor izžeto limono na gnojšče. Kakšne sirote bi bili otroci! Že sedaj je tako hudo, če umrje mati in pride k hiši druga. Kako žalostna je pesem sirote o pisani materi!

Mati, mati, mamica!
Kak imam hudo mačeho.
Preden še danf zvoni,
Petelinčki odpojo,
Me pokliče, me zbudi,
Moram gnati vole past
Tjekaj v reber zeleno,

Mati, mati, mamica,
Kak imam hudo mačeho.
Peče mi s pepela kruh,
Z drobnim peskom ga soli,
In kadar mi reže ga,
Ureže mi tak tenkega,
Da se vidi skozenjga.

Mati, mati, mamica,
Kak imam hudo mačeho.
Posteljca tak trda je,
Nikdar ne postelje je,
Nikdar ne zrahlja mi je,
Devlje v zglatvje trnje mi,
Devlje v znožje pesek mi.

Mati, mati, mamica,
Meni ni biti več doma!

Vsi vemo, da ne smemo te pesmi po besedi vzeti. Pesem nam odkriva le tisto globoko žalost sirote, ko ni več ljube mamice, nje mehke roke, nje skrbni, nje ljubezni. Časih je pa mačeha tudi res tuja in trda. Koliko huje bi bilo, ko bi prava mati še živela. Tedaj bi mačeha otroka po nekem naravnem nagonu sovražila in preganjala, ker bi se bala, da ne bi otroška ljubezen spet spravila in združila očeta in prave matere. Bila bi res pisana mati, ker bi jo vest grizla, da je s svojo nesramno zapeljivostjo sirotam mater vzela. Uboga sirota, kako bi šele tedaj klicala mater!

Mati, mati, mamica,
Meni ni biti več doma!

Recimo pa tudi, da bi prava mati s seboj vzela otroka. Po postavi ne vemo, če bi vedno šlo. Najbrže da ne. A recimo, da. Sirote bi bile sirote. Bile bi pri mamici, a nekaj temnega bi padlo na njih mladost. Ko bi se jim začela vzbujati zavest in bi začele spoznavati svet, kako grda misel bi jim oskrnila dušo — misel na očeta, ki je pahnul dobro mamico od sebe, da bi živel z vlačugol! Ne, ne, ni mogoče domisliti do konca, kaj bi bile take misli za tako tenkočutne otroške duše!

Vse to je »Domoljuba« že bolj ali manj jasno povedal. Razporoka bi bila za naše ljudstvo prava narodna nesreča. Vi ste pa dodali še neko čisto novo misel z gospodarskega stališča. »Domoljubovi« bralci bodo gotovo hvaležni, če jim kar do beseden navedemo tisti odlomek iz Vašega pisma.

Ko ste govorili o škodljivosti razporoke, — tako nam pišete — bi bili morali poudariti še to, da so zoper razporoko tudi tehtni gospodarski pomisleki. Žena pri hiši tri vogle podpira, pravi pregovor. A to velja le o ženi, ki kaj razume, o ženi, ki se z dušo in telesom žrtvuje za moža in hišo. Taka požrtvovalnost je pa le mogoča, če je zakonska zveza neločljiva, če je zakon nerazvezljiv. Žena-mati ve, da bo ostala do smrti pri hiši. Ve, da bo to, kar bo s svojo pridnostjo in varčnostjo pridobila, na starost uživala sama in njeni otroci. Kako bi pa bilo, ko bi bil zakon ločljiv? Vedno bi živela v skušnjavi, češ, kaj bi se toliko mučila, čemu varčevala? Čez deset, petnajst let se bočeva sprla, ločila, potem bo druga uživala sadove njegovega truda. Namesto deset prašičev bom redila samo dva, bom manjkrat mokra in blatna ter ne bo treba tolikrat težkih pomijnikov prenašati! Privoščiti si to in ono, čemu boš za drugo hranila? Vprašam torej, katera ženska bi bila tako velikodušna, da bi se tako žrtvovala za hišo kakor se sedaj, ko ve, da bo do smrti pri hiši ostala? Kdor razmišlja gospodarski pomen zakona, mora priti do sklepa, če bi po božji naredbi ne bil zakon neločljiv, bi ga morala država ravno zaradi gospodarskega pomena napraviti neločljivega. Sveda, ljudje, ki se jim ni treba ubijati za kruh, ki nič ne vedo, kaj naše ljudstvo trpi, takšni ljudje si lahko izmišljujejo, kaj bi bilo zanje novih dražil in užitkov. Kmetiško življenje je pa resnobno delo, ne pa samo hlepenje po uživanju!

To so tehtne misli in naše ljudstvo jih ne bo pozabilo, če se bo bil boj za razporoko in proti razporoki!

18.

J. J. v J. — Na Vaše vprašanje, kako je z načeli katoliških shodov, ali so še v veljavi ali ne, odgovorimo prihodnjic, ker je stvar važna in jo je treba nekoliko bolj pojasniti. Za sedaj pravimo samo to: Krščanska načela so važna, za vse čase in kraje, posamezna navodila katoliških shodov so pa tako le za neke časovne in krajevne razmer. Pozdravljeni!

Bodimo značajni.

(Dopis z dežele.)

V letošnji 24. številki »Domoljuba« je izšel pod naslovom »Hočemo kremenitih mož« članek, ki zasluži, da ga vsak član naših organizacij prečita in tudi vpoštevaj. K dotičnemu članku sem hotel omeniti še par besed. V naših družbah ozir. društvih imamo včlanjenih veliko uglednih mož in poštenih mladeničev, ki kljub vsej današnji pokvarjenosti pošteno in zgledno žive. Ali premnogim izmed teh manjka poguma, da bi si upali pokazati svoje krščansko prepričanje tudi v javnosti, zlasti v različnih družbah. In to nikakor ni prav.

Kamorkoli pridemo dandanes, zademo na ljudi, ki blatijo in preklinjajo Boga, cerkev, duhovnike, cerkvene obrede in sploh vse, kar ima količkaj verskega na sebi. To so gotovi ljudje, katerim je to vsakdanji posel; o čem drugem se takšen človek sploh ne meni; on je zadovoljen, da le more komu čez cerkev ali duhovnike lagati. Takšen človek je videti res srečen, ako zadene na tovariša, ki njegovo govorjenje odobrava. In kaj vendar te ljudi k temu satanskemu govorjenju tako nagiblje? Po mojem mnenju nič drugega, kot njih pekoča vest. In kdo so ti ljudje? O tem se naj vsak v svoji najbližji okolici sam prepriča; saj so to povsod eni in isti, in to so: pljanci, preklinjevalci, pretepači, prešestniki, razni goljufi in pravdarji; sploh ljudje, katerih družinsko življenje je vse prej kot lepo. In te kreature imajo vsepovsodi največ govoriti. Teh ljudi se mora vsak človek, ki ima še količkaj dostojnosti v sebi, le ogibati in sramovati. Poučevati te ljudi naj ne bo naša naloga; to prepustimo socialnodemokratski stranki, katere zvesti zagovorniki so tudi navadno.

Kakor že omenjeno, se je takih ljudi najboljše ogniti; saj vemo, da sta nož in kol njih zvesta spremljevalca. Ali dostikrat pride naš pristaš slučajno v tako družbo in kako se tedaj premnog, navidezno naš pristaš obnaša? Mar mu ugovara? O kaj šel! S svojim smehom ali celo z besedami mu še pritrjuje in s tem daje poguma mesto da bi mu povedal par krepkih, ali pa če mu to ni mogoče, naj bi se vsaj v znak, da s takim govorjenjem ne soglašajo, odstranil. Tako nezačajno vedenje raznih šviga-švag nam dostikrat več škoduje kot pa govorjenje gobezdača. Resna beseda poštenega moža ali fanta bi gotovo tudi v družbi naredila boljše vtis kot pa govorjenje klofača. In ko bi se vsak član naših organizacij ob taki priliki obnesel kot značajan mož, ki marsikateremu teh ljudi zavezal jezik.

O tem naj bi tudi naša društva poučila svoje člane; tistim pa, kateri se v javnosti sramujejo zagovarjati naše ideje, pokazati vrata! Kmet s Kala.

Skrb za bodočnost.

(Dopis s kmetov.)

Preteklost s svojimi grozotami je za nami, na nebu vstaja nova zarja slovanske bodočnosti. Srce nam igra veselja ob pogledu na priborjeno prostost, obnem pa se nam usiljuje nova skrb, kakšna bo naša prihodnost. — S propadom denarne vrednosti bo osirotelo na tisoče ljudi, ki so si z največjo varčnostjo prihranili nekaj novcev. Brez lastne krivde bodo izpostavljeni bedi in pomanjkanju in marsikdo se bo na starost moral opreti na beraško palico. — Ali se je v merodajnih krogih že razmetrivalo, kaj se jim bo dalo za odškodnino?

Pa še druge reveže imamo. Vojni invalidi, ki so deloma za delo nesposobni, od pičlo nakazane preskrbnine ne bodo mogli živeti. Mnogim pa se pri nadpre-

gledu odbije še ta podpora. Svojtas se je invalidom obetala prodaja tobaka, a do danes se nahajajo trafike še vedno v rokavh premožnih gostilničarjev in trgovcev, ki bi jih prav lahko pogrešali. — Lahke službe se invalidam baje redko dele. »Že mesece moledujejo okrog uradov, — mi je pravil neki pohabljenec, — pa še vedno nimam zaželjenega mesta.« Koliko pridejo ti siromaki v poštev pri razdelitvi veleposestev, še ne moremo reči; nekemu invalidu, ki je poudarjal svojo po vojni povzročeno nesrečo, se je v neki pisarni dejalo: »Pomaga naj vam Avstrija, ki vas je onesrečila.« — Smilijo se nam te sirote, ki v sedanjem obupnem stanju, ne morejo pričakovati lepe bodočnosti, zato tem ostreje obsojamo trdost onih, ki bi jim toliko pomagati.

Padanje cen kmetijskih pridelkov, neramno veriženje in oderuska draginja pi-je našo srčno kri. Poznam pridne gospodarje, ki so še sedaj primorani najemati posejila. Opravičeno zdihujejo naši srednji in mali posestniki: kaj bo, kaj bo! Koliko stanejo kmetski delavci, ti pa zopet težijo, da jim nič ne ostane. Tovarniški delavec mi je osebno pripovedoval, da si v zadnjih dveh letih ni mogel prihraniti niti toliko, da bi si kupil obleko in potrebno obuvalo. Bolj kot kdaj preti nevarnost izseljevanja v tuje kraje. Koliko jih že komaj čaka, da se odpro meje, in kakor hitro jim bo mogoče, odrinejo v tujino. Ti se nam bodo odtujili po duhu in letesu in naše najboljše delavne moči bodo bogatile tuje države. Merodajni faktorji naj temeljito razmišljajo in ukreone vse potrebno, da postane naša domovina ljubeča in za vse skrbna mati. Zidajo naj se nove tovarne, urede rudokopi, v katerih bodo delavci varni življenja, zacvete naj trgovina in domača obrt in imeš bomo obilo in dobrega kruha na lastni zemlji.

Pred vsem pa je treba olajšati breme kmetškemu ljudstvu. Vlada naj ne bo samo za pobiranje davkov, ampak nudi naj kmetu tudi potrebne opore, da ne omaga, z drugo besedo: podpira naj težnje kmetškega stanu. Koristi bo imela le država. Kmetška zveza naj bi pričela izdajati gospodarsko poučne knjige, navodila o sestavljanju raznih prošenj in prizivov, pojasnila o pravnih zadevah, da ne bomo primorani za vsak najmanjši nasvet plačevati odvetniku. Ako bi naša dična Mohorjeva družba poleg molitvenikov in drugih nabožnih knjig izdala tudi omenjene knjige, bi ji bili iz srca hvaležni. V naših društvih bi želeli o gospodarskih zadevah več predavanj, v katerih naj bi bili na razpolago tudi v to vrsto spadajoči časniki in poučne gospodarske knjige. Pregovor: »Pomagaj si sam...« bo prišel le tedaj do polne resničnosti in veljave, kadar bo naše kmetško ljudstvo dovolj izobraženo, da si bo znalo in moglo samo pomagati. — Skrbi nas prihodnost, če bomo morali molčati »nižje«, med tem ko bodo govorili »višje«, miren pa nam je pogled v bodočnost, ako bo kmetško ljudstvo imelo besedo v javnosti.

Kosežan.

Mir ljudem na zemlji!

II.

Svetovna vojska pa je dokazala, da nekaj družega, kar je s predstoječim v zvezi, namreč

potrebo prijateljstva med posameznimi stanov.

Pomanjkanje različnega potrebnega blaga ni povzročila samo ta okolnost, da se k nam ni moglo uvažati iz drugih dežel, ampak tudi to, ker je manjkalo delavcev. Vzemimo en primer: Zakaj je manjkala sladkorja? Sladkorja smo v bivši Avstriji in Ogrski pridelovali poprej toliko, da smo ga zelo veliko izvažali. Med vojsko smo ga sicer tudi izvažali, smo ga rabili celo za izdelovanje dinamita, a vse to bi ne bilo prineslo tako velikega pomanjkanja, kakršno je zavladovalo letošnjo zimo, ako bi bili imeli dovolj — premoga. A premoga se je izkopal komaj za potrebo železnic in za tiste tovarne, ki so delale orožje in municijo, manjkalo ga je pa za sladkorne tovarne, ki so imele dovolj sladkorne pese na razpolago, a niso mogle delati vsled pomanjkanja premoga. Vsi vemo, da je bilo ob razsulu Avstrije na Hrvaškem dovolj moke in masti, medtem ko je v Ljubljani tega manjkalo. Zakaj? Zato ker je železnica slabo vozila. Železnici je deloma manjkalo premoga, deloma so pa vagoni polomljeni in stroji slabi, ker se je med vojsko popravljalo vse le toliko, da se ni podrla in da se je dalo za silo še rabiti. Tudi se je dostikrat na železnici blago kradlo, ker ni bilo dovolj ljudi na razpolago, da bi bili gledali ra prste raznim zmikavcem v ponošeni in gosposki obleki.

Mi vidimo, da nam naših življenjskih potrebščin ne pomagajo preskrbeti samo vse dežele, ampak tudi vsi stanovi. Sedaj je čas košnjeg; nekje je že minul, drugod pa bo pela kosa še skoro cel mesec. Če bi človek premišljeval, koliko stanov je bilo treba, da se je napravila kosa, ki si jo kupil v bližnji prodajalni, bi jih dobil lepo vrsto. Treba je bilo rudarja, ki je izkopal železno rudo; treba je bilo rudniškega inženirja, ki je napravil načrt za izrabo železnega rudnika, in stavbenega inženirja, ki je napravil načrt za tovarno, v kateri so topili in kalili železo ter delali kose. Tovarno so zopet delali zidarji; v njej so kurili premog, ki ga je izkopal rudar v premogovniku. Ko je izdelala tovarna kosa, so jo naložili na železnico. Pri železnici pa je v službi zopet nebroj inženirjev, uradnikov, mašinstov, strojevodij, izučenih in navadnih delavcev. Ker pa inženirji niso padli učeni z neba in do danes žalibog še niso iznašli takega lijaka, da bi ga človeku nastavil na glavo in mu vtil vanjo učenosti, je treba za izšolanje inženirja in uradnikov mnogo učiteljev za ljudske, srednje in visoke šole. — Vidimo torej, da je samo za izdelovanje kose treba vse polno stanov, od katerih v tem kratkem opisu še daleč nismo vseh naštetih. Podobno je skoro pri vsakem blagu, ki ga kupiš v prodajalni.

Rekel bo kdo: »Železnica je res potrebna; saj bi bil naš les brez vrednosti, če bi mi ne imeli železnic, kakor je bil

koru brez vrednosti pred dobrimi 50 leti. Toda toliko šol pa ni treba. A po tem, kar smo sedaj videli, razume vsakdo, da je tisti, ki hoče imeti železnice, noče pa smeti šol, podoben tistemu, ki je žagal vejo, na kateri je sedel. Železnice je treba vedno popravljati in delati vedno nove. Navaden delavec pa ne more narediti načrta za ogromne mostove, ne more napraviti načrta za tunele, tako natančnega načrta, da se prične lahko istočasno delati na obeh straneh in pridejo delavci v sredi gore skupaj. Če ne bomo imeli inženirjev, bomo morali delati tunele tako, kakor je to razlagala Ivanka Trebušniku; treba bo naučiti krte, jim privezati špago za nogo in jih spustiti v goro, da bodo prerili skoznjol.

Ljudje imamo različne talente: eden je rad kmet, drugega veseli čevljarstva obrt, tretjega trgovina, četrtega šola, petega mornarstvo. Svarnik nam je dal različne talente. Nam vsem gre najbolje, ako dela vsak to, za kar je najbolj sposoben; vsak dela s tem v korist vseh, ako je pošten delavec in ne zahteva pri svojem delu oderuške plače. Če pogledate po krogu svojih znancev, boste videli, da lahko živite v prijateljstvu z vsemi ljudmi, ki živijo od svojega dela, a na od izkoriščanja drugih.

Tedenske novice.

Jugoslavija.

Ministrska kriza iz vedno ni rešena. Med seboj se lasajo liberalci in radikalci, kdo bo imel prvo besedo, državna uprava pa med tem gnije naprej. Socialno-demokratska stranka, ki ga vedno in povsod temeljito polomi, kadar le količkaj vzame vladne vajeti v roke in se počuti najbolj zdravo, kadar samo od strani zabavlja, je že pravočasno izstopila iz vlade. To je dobro sicer bi bila kolobocija še večja. — Sedaj je poveril regent sestavo novega ministrstva demokratu Davidoviču, ki je bil dosedaj minister prosvete. Če mu bo posrečilo ukrotiti svoje sebične tovariše in zloglasnega Pribičevića zlepa odstraniti od vlade, bo lahko novo vlado sestavil.

Dopusti za poljedelska dela. Letnikom 1895—1898 so dovoljeni 23 dnevni dopusti za poljedelska dela.

Demobilizacija. Ker je izvežbanje rekrutov uspelo izredno dobro, se vrše na pristojnem mestu priprave, da se v enem mesecu izvade demobilizacija vse armade.

V Velikovcu se otvori letošnje jesen 1. razred gimnazije (z opisnim risanjem) in 1. letnik učiteljsča.

Zopet bogat plen. V noči od 5. na 6. t. m. je naša finančna straža v Spilju v vozu I. razreda osebnega vlaka št. 35, ki vozi v smeri Spilje-Gradec, našla nad 20 kg težak zabol, ga zaplenila ter našla v njem same zavojke napolnjene s zlatniki in sicer s turškimi zlatimi funti in francoskimi franki. Ko je finančna straža popraševala po vozu po lastniku, se ni nihče oglasil. Davčna oblast je našla: 1060 komadov turških funtov v zlatu, 4230 komadov francoskih zlatnikov po 20 frankov in 422 komadov po 10 frankov. — V istem

vlakcu so prišli nekoga Franca Bajta, doma iz Pleternice v Slavoniji. Imel je pri sebi 105 bankovcev po 1000 rubljev. Finančna straža je rublje zaplenila, Bajta pa aretirala.

Prekmurje — jugoslovansko. Francosko poslanstvo je obvestilo kraljevsko vlado, da je mirovna konferenca v Parizu definitivno priznala našemu kraljestvu ozemlja Prekmurja in da je pristalo na to, da to ozemlje takoj zasedejo naše čete.

Domače novice.

Dopisnike »Domoljuba« najljudneje prosimo, naj bodo kratki v svojih poročilih, sicer bodo dopisi romali v koš.

Duhovno sorodstvo. Dne 27. julija je imela liberalna stranka za celjsko okrožje shod zaupnikov. Med drugimi so ti gospodje zaupniki soglasno izrekli željo, da se novi kmetijski stranki odstopi nekaj poslanskih mest na škodo drugih strank. Navada ni, da bi si stranke kar iz prijaznosti odstopale poslanska mesta, če pa se liberalna stranka čuti s kmetijsko stranko tako zelo edino, da si kar lahko izmenjavajo poslanske mandate, je iz tega precej jasno, da je kmetijska stranka liberalni stranki prav zelo blizu. Sicer pa ni čudno: ogromna večina voditeljev kmetijske stranke je sestavljena iz liberalnih gostilničarjev in drugih obrtnikov in ti ljudje svojega notranjega prepričanja pač niso izpremenili. Čudno pa je, da nekateri sicer vrli kmetje ne uvidijo, kako jih ravno ti kmetje, ki niso kmetje, hočejo sčasoma po ovinkih pripeljati v kapitalistično liberalno strujo.

Ne morejo spati. Socialnodemokraciji nemu »Ljudskemu glasu« klerikalci in »Domoljub« ne dajo spati spanje pravičnega. Ker razni z delavskimi žulji prebogat plačani tajniki socialnodemokratske stranke kradejo denar in goljufajo ubogo delavstvo (natančnejši podatki so v sodnijskih zapiskih) in ker je g. Kristan, socialnodemokratski voditelj, postal vojni dobičkar, se trudi socialnodemokratsko časopisje vse te neprijetne stvari utopiti v morje pozabljivosti s tem, da na vse grlo vpijejo o klerikalnih županih, kako so goljufali, goljufali in zopet goljufali. Ta način utajiti defraudacije socialnodemokratskih tajnikov je čisto dober, samo pošten pa ni.

»Ljudskemu glasu«, o katerem se sliši, da zagovarja kmetske koristi, dasi je iz lista to težko spoznati, je zelo dolgačas po »Domoljub«, ker se bridko pritožuje, da ga »Domoljub« ne omenja v vsaki številki. Vzrok je ta, da odkrito povemo, ker se ne moremo z brezpomembnimi rečmi baviti. Iz prijaznosti pa bomo vendar semtertja opozorili naše kmete na »Ljudski glas«, kako socialnodemokratska stranka poizkuša tudi kmete vpreči v socialnodemokratski voz.

Nova vojska, ki je zelo potrebna. »Domovina«, glasilo liberalnokapitalistične stranke, je v zadnjih mesecih postala glasilo raznih obrekljivcev, oštarijskih zabavljačev in vojnih oderuhov in dobičkarjev. Le berite njene dopise, ki zavzemajo največji del lista. Blatenje v teh dopisih je tako narastlo, da se je začela »Domovina«

sama sramovati in v 32. številki daje svojim dopisnikom bridke, toda »potrebne nauke, da »Domovina« ni za »izlivanje osebnih sovražnosti in maščevalnosti«, da naj dopisniki poročajo vedno golo resnico in naposled grozi svojim dopisnikom, ki jo groze zadušiti s svojo nedostojnostjo, da bo prisiljena bolj strogo nastopati glede dopisov in sicer »v varstvo časnikarske dostojnosti in vsesplošne morale brez ozira na zamero na desni ali levi«. »Domovina« je s tem napovedala očitno vojsko svojim dopisnikom, kar ji moremo šteti le v čast, obenem pa si je s tem dala najvernejše izpričevalo, koliko so vredna in poštena njena poročila. Kdo bo zmagal, bomo še poročali.

Krekov tabor v Komendi. Znano je, da je veliki dr. Krek prejel prve nauke na ljudski šoli v Komendi, kjer je poučeval takrat njegov oče Val. Krek. Da se ohrani to dejstvo v častnem spominu, bo tukajšnje Kat. slovensko izobr. društvo odkrilo na nedeljo dne 31. t. m. spominsko ploščo na šoli. Da se pa počive tudi ideje, za katere je naš Krek delal in gorel, se bo vršil ob tej priliki »Krekov tabor«. — Ob 10. uri bo v cerkvi slavnosti primeren cerkveni govor. Pri sv. maši bo pela Pevska Zveza Ljubljana dr. Kimovčeva staroslovensko sv. mašo. Popoldan ob 2. uri se bo vršil »Krekov tabor«, kjer bodo razni govorniki očrtali pot naših izobraževalnih političnih in gospodarskih organizacij. Po odkritju spominske plošče in po končanem taboru bo prosta zabava (velik srečolov, šalji va pošta, petje, spominske knjige, »čudežni lotor« itd.) Za želodec bo poskrbljeno. — Vsa naša društva izobraževalna, politična in gospodarska vabimo, da se udeleže tega tabora, da poživimo težko a lepo delo. Kdor ima narodno nošo, naj se pokaže v njej. Vsa društva priglašajte se na naslov, Kat. slov. izobr. društvo v Komendi; posebno pa ona ki se mislijo udeležiti skupnega kosila. Kjer imate zastave, pridite s zastavami! — Na veselo svidenje v lepi Komendi!

Kat. izobraževalno društvo »Kvišku« v Smledniku priredi v nedeljo 17. t. m. ob 15. uri F. S. Finžgarjevo »Verigo«, Domačini in sosedje uljudno vabljeni.

Izobraževal. društvo na Homcu priredi na Veliki šmaren 15. avg. t. l. popoldne ob 3. dve igri: »Veriga« in »Vse naše«, obe od pisatelja Fr. Finžgarja. K obilni udeležbi vabi odbor.

Kmetska zveza v št. Vidu pri Zatečini vabi vse odbornike in člane, da se gotovo udeleže orlovskega tabora. Vsi agitirajte med ljudmi, da se tabora udeleže in da se udeleže sprejema ob pol 10. uri popoldne na postaji št. Vid. Poučite mlade fante, da se naj vedejo na taboru dostojno, da bodo gostje od nas imeli dober vtis. Le na ta način bo pridobil št. Vid na ugledu.

Prostovoljno gasilno društvo v Naklem pri Kranju priredi v nedeljo 17. avgusta ob 15. uri pop. pri g. Lovro Marinšek-u tombolo, šalji vo pošto in prosto zabavo. Najljudneje vabi odbor. Na pomoč!

Družba sv. Mohorja se je preselila v Prevalje, sodni okraj Pliberk in sicer s fiskarno, knjigovoznico, osobjem, stroji,

blagom in vso zalogo. V Celovcu so ostale samo še hiše. Le tako nam je mogoče seovirano delovati in ostati v stiku s cejenimi poverjeniki in člani. Ako nam medodajni krogi prepustijo monterja — moremo v najkrajšem času družbeno delo nadaljevati. Vsekako pa imamo delo za tekoče leto že toliko dovršeno, da moremo družbene knjige letos razpošiljati najdalje že meseca novembra. Prosimo toraj, da se oglasi, pisma in naročila knjig in denar pošiljajo »Mohorjevi družbi v Prevaljah pri Pliberku.« Družbo smo priglasili pri Poštni hranilnici v Ljubljani in bomo kmalu razpošiljali položnice.

d Sestanek zaradi zatvornic. Dne 30. julija t. l. je bil v Ljubljano sklican sestanek, na katerem je bilo zastopanih po svojih odposlancih 20 občin ljubljanske okolice, katerih posestniki imajo svet na barju ali bližini tega. Po podanem poročilu in ostri debati se je soglasno sklenilo: 1.) Po poplavi napravljene škode naj se takoj od deželne vlade za Slovenijo predenijo in odškodovancem povrnejo, 2.) Vlada se naprosi, naj se nemudoma zatvornice odpro in naj ostanejo odprte, dokler močvirni odbor zaprtja teh ne odredi, 3. Nadzorstvo nad zatvornicami naj se podeli močv. odboru. 4. Močvirni odbor naj kakor hitro mogoče dokonča snaženje vseh potrebnih stranskih jarkov in dotokov, kateri se stekajo v Ljubljani. 5.) Potom naredbe naj se določijo, da morajo, ko bodo glavni jarki iztrebljeni, posestniki ob svojih delih jarke vrezati. 6.) Mestni magistrat ljubljanski naj prične takoj jarke ob potih vrezavati, ker pobira tudi najemnino od trave med poti in jarki. 7.) Na barju naj se v mestni šoli takoj otvori na državne stroške javna telefonska govorilnica, po kateri bi se obveščal od časa do časa močvirni odbor o stanju vode, dalje bi lahko služil ta telefon v nujnih slučajih n. pr. nesrečah, požaru itd. 8.) Kar je pa do sedaj napravljene škode, si pridržujemo pravico zahtevati polno odškodnino. Resolucija se odpošlje vladi in naprosi takojšnja odpomoč.

d Promet z bankovci. V uradnem listu z dne 26. julija t. l. je izšla nova naredba o kazenskem preganjanju zlorabnega žigovanja in razpečavanja bankovcev ter o denarnem prometu z inozemstvom. V zmišlu naredbe je kaznivo predvsem zlorabno žigovanje bankovcev z globo do 50.000 K ali z zaporom do 6 mesecev ali pa z obema. Isto velja za razpečavanje zlorabno žigovanih bankovcev. Razpečavanje nežigovanih bankovcev se kaznuje z globo do 20.000 K ali z zaporom do treh mesecev ali pa z obema. Zamenjavo takih bankovcev za jugoslovansko žigosane dovoljuje v ozira vrednih primerih slej ko prej delegacija ministrstva financ. Prepovedan je nadalje uvez nežigovanih in seveda tudi zlorabno žigovanih bankovcev iz inozemstva v kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev ter se preganja kot tihotapstvo. Naredba zabranjuje konečno izvoz vsake vrste denarja, bodisi tuzemskega ali inozemskega, kovane ali papirnatega. Prost je samo izvoz papirnatega denarja v popotnem in obmejnem prometu do vrednosti 1000 K, drugače pa treba za vsak slučaj posebnega dovoljenja ministrstva financ. Manjši prekrški

te naredbe se kaznujejo z globo zaradi nereda do 5000 K ali z zaporom do 14 dni. Kdor se spozna krivim kakega po tej naredbi kaznivega dejanja, mora razen kazni pričakovati, da se mu v korist države zapleni ves denar, ki je bil predmet kaznivega dejanja. Določbe te naredbe so torej, kakor videti, precej ostre in se občinstvo vnaprej opozarja, da se bodo strogo izvajale. Dolžnost vsakega posameznika je, da si tudi sam ogleda denar, predno ga vzame, in se s tem obvaruje gmatne škode. Pri tej priliki se z ozirom na razne pritožbe v časopisu povdarja, da je državnim blagajnicam izrecno naročeno, naj sprejemajo v plačilo takisto bankovce z dvomljivim, bodisi nejasnim, nečistljivim ali zabrisanim, oziroma nepopolnim jugoslovanskim žigom, v kolikor ni upravičen sum, da gre za očitno neveljaven žig.

d Za župana na Vrhniki je namesto g. Tršarja, ki je odstopil, izvoljen dr. Marolt, ki je že enkrat upravljal župansko mesto v splošno zadovoljnost.

d Kolekufte prošnje! V slovenskih listih je bilo ponovno objavljeno, da morajo vse prošnje, ki jih pošiljajo ljudje na razna ministrstva v Belgrad, biti primerno kolekovane. Toda kljub temu dohaja polno nekolekovanih prošelj, ki gredo vsled nekolekovanja — v koš. Da ljudje ne bodo imeli škode in nepotrebnega dela, opozarjamo zopet, da je potrebno vsako prošnjo primerno kolekovati.

d Pozor! V zadnjem času so razni prekupci nakupili po semnih veliko število konj ter jih gnali v različne kraje zlasti pa na Koroško, ne da bi si preskrbeli predpisanih odprednih izkaznic. Posledica je bila, da so se tem prekupcem zaplenili konji ter posamezniki kaznovali z občutno globo. Trgovci in kmetovalci se opozarjajo, da si v smislu obstoječih določil preskrbijo za vse vrste konj, ki so namenjeni za trgovski promet, vedno odpredne izkaznice, ki jih izdaja odsek za prehrano v Ljubljani.

d Čudne vozne pošne razmere, ki jih trpi občinstvo v Blagovici zaradi pošnega voza; kdor se želi peljati, mora čakati in spraševati eno uro in pol, ali gre z vozom, s kolesom ali pa peš do Zgornjih Lok, čeprav ima gospod Franc Pustotnik plačano, da mora priti vsak dan pošto iskat z vozom v Blagovico, vendar imenovani gospod dela kar po svoji glavi ne glede na občinstvo ali na pošto, ki vsled tega trpi. Voz tudi ni za nobeno rabo. Zdrav človek mora na njem bolan postati. Zato prosimo javno oblast, da naj to stvar uredi in določi uro, kdaj naj gre pošta iz Blagovice in ob kateri uri naj zopet pripelje pošto nazaj. — Če pa gospod Pustotnik nima časa, naj rajši prepusti drugemu, ki bo rad oskrboval voz in pošto in točno vozil pošto iz Blagovice in iz Lukovice. — Prizadeti Blagovčan.

d Toča debela kot orehi je uničila dne 3. t. m. vso koruzo, ajdo, kjer je bila že zelena, fižol, proso, oves, mestoma še tudi pšenico vsem Polje, Babni vrt, Žablje, Ig in Sr. Bela, Bašelj, Mače, Nova vas, Predvor in Sp. Korba občine Predvor. Nesreča je toliko bolj občutna, ker je ljudem veliki teden zelo veliko škode napravil vi-

har, pozneje pa na polju nalivi. — Pomoč vlade nujna.

d Naliv ali poplava. V nedeljo, dne 3. avgusta popoldne se je nad gornjim delom županije Sv. Martina na Štajerskem utrgal oblak. Dež je lil s tako silo, da je bila mahoma vsa okolica v vodi. Najhujše so prizadete občine Spodnji in Gornji Duplek, Korena in del Sv. Martina. Pred vasjo Sp. Duplek je tekla voda meter visoko nad okrajno cesto. Ravno tako tudi nižje od Gornjega Dupleka. Valovi so poplaveli celo ravnino, odnesli snopje z njiv in sploh ugonobili mnogim posestnikom vse poljske pridelke. Koruza je od naliva popolnoma zbita k tlom, oves pa izluščen. Škoda je zelo velika.

d Nesreča pri kopanju. V Krškem je utonil v Savi 17letni mizarški vajenec M. Slanšek iz Krškega. Trupla do sedaj še niso našli. Sava vsako leto neizprosno zahteva svoje žrtve.

d Smrtno ponesrečila se je dne 28. julija t. l. 60 let stara Ana Sadar iz Malega Globokega, občina Ambrus. Plezala je po lestvici v podstrešje, da se prepriča, je li kokoš znesla jajce. Pri tem ji je spodrsnila in padla je tako nesrečno na tla, da je na mestu obležala mrtva.

d Grozen samomor. Dne 4. t. m. se je nudi Novomeščanom na ondotnem pokopališču grozen prizor. Občinska uboga Ana Lepič, po domače Drahslerjeva Netka, se je na grobu svoje matere polila s petrolejem in se sama zažgala. Naenkrat je bila vsa v plamenu. Ko so okoličani opazili na pokopališču ogenj, so hiteli na pomoč, bile je že prepozno. Nesrečnici so zgoreli lasje in obleka. V groznih mukah je umrla. Kakor pravijo, je prejšnji dan hodila po mestu in pripovedovala, da si konča življenje, ker ne dobi nobenega stanovanja.

d »Naša pota«. Slov. kršč.-soc. zveza je začela izdajati poučno knjižico »Naša pota«. Izšel je prvi zvezek, v katerem najboljši naši predavatelji obravnavajo politična, kulturna in verska vprašanja, ki se danes vedno na vrsti in o katerih mora biti poučen vsak naš človek. Le v izobrazbi je naša moč, zato je nujno potrebno, da se krščansko misleči ljudje temeljito seznanijo s temi vprašanji. Ne veselite in predstave nas bodo rešile, temveč globoka umska in srčna omika. Zato naj vsakdo poseže po tej knjižici, ki se naroča v krščansko-socialni zvezi, Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani, in je treba naprej poslati zanjo 3 K 20 vin.

Cerkvene vesti.

c Novi stolni prošt. Papež Benedikt XV. je s pismom od dne 14. junija t. l. imenoval prelata Andreja Kalana, stolnega kanonika v Ljubljani, za prošta stolnega kapitelja v Ljubljani. Kanonična umestitev novoimenovanega prošta se je izvršila 8. soboto 9. avgusta. Novemu proštu, ki je vnet prijatelj našega lista in njegov ustanovitelj ter prvi urednik, najiskrenejši čestitamo!

d Gospodu proštu Andreju Kalanu se dne 7. avgusta 1919 poklonili kot načelniku poverjeništvu za kmetijstvo predstojniki uradov in odskov tega poverje-

ništva ter mu častitali k imenovanju za prošta.

d Zlato maša je obhajal dne 31. julija za Blejski Dobravi že 15. leto tu neumorno delujoči vpokojeni župnik veleč. g. Jakob Kalan v polni svoji duševni in telesni čistosti. Po dolgotrajnem deževju povečevalo je ta dan zopet enkrat jasno nebo. — Pred vhomom v podružno cerkev dobravsko pozdravi gospoda zlatomašnika v izbranih besedah in narodni gorenjski noši pevka-mladenka Cilka Čopova v imenu deklet in žena. — Cerkev dobravska se je napolnila kakor v praznikih prvega reda. — Zlatomašnik je peval hvalno daritev s krepkim mladeniškim glasom. Nad vse pa je povzdignil to redko slavljeno zbor domačih pevk s sodelovanjem jese-niških in gorjanskih pevcev in pevk pod spretnim vodstvom izbornega pevca gosp. Mevželja, kapelana gorjanskega. — Po maši čestita zlatomašniku dobravska šolska mladina pod vodstvom učiteljice gđe. Angele Divjak imenom šole, kateri je slavljenec t. č. krajni šolski nadzornik, v imenu mož in mladeničev pa voščti zlatomašniku domači župnik Zasipski še mnoga leta k demantni maši. — Hvala Bogu in zaslužena čast vrlemu možu, gospodu zlatomašniku!

c Shod dekliških Mar. družb novomeške okolice na Trški gori dne 5. t. m. se je sijajno obnesel. Kljub nujnemu kmetijskemu delu, ki že cele tedne zastaja vsled neugodnih vremenskih razmer, se je zbrala na prijazni gori lepa množica: 800 deklet in 21 duhovnikov. Slavnostni govor v cerkvi je imel g. dr. Knavs, dekan iz St. Petra pri Gorici. Po končani slovesnosti v cerkvi se je vršilo zunaj cerkve javno poučno zborovanje, ki ga je vodil šentpeterski župnik Fr. Vovko. Nastopilo je več deklet-govornic, ki so vse izvrstno rešile svojo nalogo. Govorilo je še par dekanijskih duhovnikov nakar je spet povzel besedo g. dr. Knavs, priznavši, da si ni mislil, da more novomeška okolica prirediti kaj takega, kakor je bil dekliški tabor na Trški gori. V mladeniško navdušenih besedah je bodril mladenke za nadaljne vzore in boje. Občo pozornost je vzbujal šentpeterski pevski zbor, ki je pod vodstvom domačega gosp. kaplana prepeval pri službi božji, pa tudi na taboru. Vesele so se razkropile po končanem zborovanju dekleta na vse strani novomeške dekanije s sveto prisego na ustnih, da njih vzor je in ostane:

»Ljubezen v očeh,
na čelu krepost,
na ustnih modrost
in v srcu krepost.« (M. Elizab.)

Gospodarska obvestila.

g Cene za letošnje seno in slamo. V tretjek, dne 31. p. m. se je vršilo v Celju zborovanje Zveze trgovcev s senom na Sp. Stajerskem, katerega so se udeležili zastopniki vseh večjih senskih trgovin v deželi. Na zborovanju so se določile enotne nakupne cene za letošnje seno in slamo. Ugotovilo se je, da kupujejo nekateri prekupci seno po 10 K do največ 20 K, s čemur pa niso niti kriti stroški producenta vzpričo obstoječih delavskih mezd in splošne druginje. Po zaslišanju kmetijskih

strokovnjakov in upoštevajoč zahteve konumentov se je sklenilo določiti nakupno ceno za seno največ na 30 K, postavljeno k trgovcu, za škopno slamo 19 K in navadno slamo po 17 K meterski stot. Cena je torej ostala ista kakor leta 1918. Ta nakupna cena je za organizirane trgovce s senom obvezna in ostane v veljavi do javnega preklica.

g Trgovina s konji. V zadnjem času so razni prekupci nakupili na semnjih veliko število konj ter jih gnali v različne kraje zlasti pa na Koroško, ne da bi si preskrbeli predpisanih odpremnih izkaznic. Posledica je bila da so se tem prekupcem zaplenili konji ter posamezniki kaznovali z občutno globo. Trgovci in kmetovalci se opozarjajo, da si v smislu obstoječih določil preskrbijo za vse vrste konj, ki so namenjeni za trgovski promet, vedno odpremne izkaznice, ki jih izdaja odsek za prehrano v Ljubljani.

g Vrednost naših gozdov. Po strokovnjaški oceni znaša osnovna vrednost vseh gozdov kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, ako se računijo 3 % letnega dohodka 1 milijardo 300 milijonov dinarjev. Seveda te glavnice ne moremo doseči, ker eksploatairanje gozdov ni dovolj intenzivno. Današnja renta naših gozdov znaša le 40 milijonov dinarjev.

g Izvoz pšenice iz Amerike je prepovedan. S tem mislijo znižati ceno pšenici v Ameriki.

g Škoda vsled vremenskih nezdod. Naše ministrstvo je dobilo poročila iz vseh delov države o škodah, ki je zadela žetev vsled vremenskih nezdod. Škoda se ceni na 5 milijonov dinarjev.

g Sladkor za vkuhanje sadja. Ker so izčrpane zaloge domačih sladkorčnih tovarov in zadostujejo dovozi iz inozemstva le za neposredni konzum, se letos ne bo delil poseben sladkor za vkuhanje sadja. Tozadevne prošnje so brezpredmetne in se ne bodo reševale.

g Cene živini padajo. Hrvatski listi poročajo, da je padla cena živini za 1 do 3 K pri kilogramu. Sedaj plačujejo na Hrvatskem za vole žive vage 6 do 7 K za kilogram, medtem ko je bila cena še pred kratkim mnogo višja. Povod temu je, ker prodajajo veliki posestniki svojo živino. Mnogo živine je bilo prodane zadnji čas v Slovenijo.

g Prepovedan izvoz živine. Ministrski svet v Beogradu je prepovedal izvoz konj in rogate živine.

g Tri odredbe glede agrarne reforme so predložene v odobritev. In sicer se v prvi rešuje vprašanje veleposestev v Bosni in sicer v korist kmetov. V drugi odredbi je določena najvišja mera za veleposest v srijemski in viroviški županiji in ki znaša 300 ha obdelane zemlje. V tretji odredbi je določena mera za največje veleposestvo v varaždinski županiji in znaša po 75 ha.

g Razdelitev mineralnega olja. Iz Poljske sta dospela kot prva pošiljatev dva transporta različnih mineralnih olj. Ker je bilo ogromno število prosilcev za to blago, je odsek za prehrano pri razdelitvi tega kontingenta pritegnil zastopnike vseh prizadetih strok in sicer zastopnika kmetij-

stva, montanističnih obratov, trboveljske premogokopne družbe, južne in državne železnice, obrtne in trgovske zbornice ter avtoreferenta. Došli kontingent se je razdelil popolnoma, in sicer tako, da je krita najnujnejša potreba posameznih obratov. Posameznim prosilcem se dostavijo neposredno po pošti nakaznice, na katerih je zaznamovana odkazana množina, ter tvrduka, pri kateri dobi isto. Vsako nadaljno dopisovanje na odsek za prehrano kakor tudi tozadevno posredovanje naj se opusti. Kakor hitro bode na potu nova pošiljatev, se prizadeti krogi pravočasno opozorijo, da javijo svoje potrebe.

Drugod po svetu.

p Protiv Slovincem v Trstu. 3. avgusta so italijanski vročekrvneži v Trstu priredili veliko demonstracijo protiv Slovincem in sicer brez vsakega povoda. Napadli so Narodni dom, kjer so zahtevali, da se izobesi italijanska trobojnica, vdrli so v Slovensko čitalnico, kjer so razbili pohišstvo ter pometali knjige in spise na cesto, isto so naredili v uredništvu »Edinosti«, v trgovski in obrtni zadrugi ter slovenski ljudski šoli. Med izgrezniki so bili večinoma italijanski vojaki, Karabinijerji so nastopili prepozno.

p Svetovna draginja. Kakor poročajo zagrebški listi, so se po statističnih izkazih ministrstva za prehrano podražila živila v Italiji za 481 %, na Francoskem za 368 %, v Svcici za 257 %, na Angleškem za 240 %, v Ameriki za 220 %. Pri nas so cene živilom poskočile povprečno: meso za 600 %, obutev za 800 %, mast za 750 %, obleka za 950 %. Te številke dokazujejo, v koliko so se pri nas življenjske razmere poslabšale. Naravno je, da se dohodki delovnih slojev niti od daleč niso zvišali sorazmerno s temi cenami.

p Rumunska pohlepnost. Rumunom je vsled sreče, ki jo imajo napram Ogrski, zelo zrastel groben. Dobili so velik kos Banata in sedaj izjavljajo, da hočejo cel Banat, mirovna konferenca pa da jih nič ne briga. Vrhovni svet antante bo menda radi te neubogljivosti poslal Rumunski oster ukor.

p Konec boljševištvu na Ogrskem. Ogrski boljševiki (skrajni socialni demokratje z Belo Kunom na čelu, so svojčas odstranili mažarske samodržce in velekapitaliste pa vojne oderuhe in so v velikem oglasu obetali ljudem nebesa na zemlji, kakor znajo samo socialni demokratje. (V tem oziru so tudi slovenski sociji zelo izvežbani.) A glej, trpko usodo. Ogrski boljševiški vojvodi so odstranili mažarske samodržce in velekapitaliste ter postali sami mnogo hušji, krvoločnejši in brezobzirnejši samodržci in velekapitalisti. Obešali in streljali so, kar jim ni bilo pogodu, zraven pa ropali kar po notah. Ogrsko ljudstvo je nekaj časa prenašalo ta socialnodemokratska nebesa, potem pa se jih je naveličalo. Prišel je znani habsburški nadvojvoda Jožef, vzel vso oblast sam v roke, odstavil stare ministre ter sestavil novo vladu. Kako se bo njemu posrečilo urediti zmedene ogrske zadeve, bomo poročali. Red bo lahko držal, ker so Budimpešto zasedle rumunske čete.

Orli, napreji!

Orlovska organizacija je gotovo znana vsakemu slovenskemu krščanskemu kmetu. V njej se zbina mladina, ki hoče biti zvesta katoliškemu načelom, poleg izobrazbe pa dobi tam tudi nedolžno zabavo, v telovadnici se vežba telo. Tako more biti Orel najpopolnejši izmed vseh naših kulturnih organizacij, ker izpopolnjuje in učil svoje člane vsestranski.

Vsled velike važnosti, ki jo ima Orlovstvo za krščansko omiko in prosveto, je treba, da mu posvečamo vsi več pozornosti, kot smo mu jo morebiti dozdaj. Prvo pa je, da delamo za Orla v tem, da ustanavljamo nova odseke, poživimo stare, ki so prenehali vsled vojnih razmer. Vsaka fara mora imeti svoj orlovski odsek, pričeti se mora lekmanje, kje bo boljše in več članov. Vsi naši fantje in tudi moške morajo biti Orli. Prej ne smemo mirovati in počivati, dokler tega ne uredimo. Letos pa še moramo biti posebno pridni, ker, kakor že morebiti veste, se vrši

leta 1920. Slovanski Orlovski izlet v Mariboru

in druge krščanske mladine. Pripravljati se moramo že vsi sedaj, ker gledal nas bo širni svet.

Zato: Orli, napreji! Kdor še ni, naj vstopi takoj v mlade vrste čilih junakov, večati se moramo vsak dan. Če želi kdo kakšnih pojasnil, naj piše na naslov: Orlovska zveza v Ljubljani, in dobil bo odgovor. Obenem pa opozarjamo vse naše dopisnike in čitatelje, da smo dali Orlom v listu poseben prostor, kamor lahko dopisujejo in povedo o Orlu svoje misli. Poslužite se te ugodnosti ter skrbite in glejte, da bomo o Orlih vedno kaj lepega brali. Pozdravljeni in nazdar!

O Za Orlice. Vadičeljski tečaj za Orlice se bo vršil v Ljubljani od 1. do 7. septembra t. l. Od vsakega odseka Orlic naj se prigrisita vsaj dve dobri telovadkinji in sicer do 20. t. m. Stroške, ki bodo nizke, naj nosijo odseki. Skupna hrana in skupno stanovanje je zagotovljeno v zavodu Lichtenthurn. Poleg telovadbe bodo tudi predavanja in krajsji izleti. Udeležence naj se prigrise na naslov: Zveza Orlic, Jugoslovanska tiskarna, Ljubljana.

Orlovske prireditve bodo letos še sledeče: 15. avgusta Vič, 17. avgusta Sostro, 24. avgusta St. Vid pri Zatičini, 31. avgusta Selca nad Skofjo Loko, 7. septembra Trbovlje, 8. septembra Ježica in 14. septembra Ihan. Kdor količkaj more, naj se ene ali druge prireditve udeleži, da bo v del delo naših Orlov.

O Orlovski tabor v St. Vidu pri Stični se vrši v nedeljo, 24. avgusta t. l. Vsa Dolenjska se pripravlja na to prireditve, ker bo ta prireditve prva te vrste in hočemo Dolenjci pokazati, da tudi med nami živi in se krepi krščanska misel. Tabor se vrši

v sledečem redu: Ob 7. uri zjutraj sprejem gostov na postaji St. Vid. Ob pol 10. uri sprejem gostov, ki prihajajo od Ljubljane, tudi na postaji St. Vid. Ob pol 11. uri sv. maša. Po maši javen tabor na trgu z govori. Po govorih se razvrste gostje po gostilnah k kosilu. Ob pol 3. uri javna telovadba na travniku »Dovča«. Nastopijo Orli, Orlice in naraščaj. Po telovadbi bo na telovadlišču veselica s srečolovom in šaljivo pošto. Sodelovala bo številna godba. Za potrebo bo dobro preskrbljeno v paviljonih. Vstopnina k telovadbi in na veselico stane 2 K. Vstopnice kupuje že dopoldne. Prodajale se bodo na trgu. Vstopnico imejte pripravo na vidnem kraju do konca veselice. — Vabimo, da se tega tabora udeleži staro in mlado, od blizu in daleč. Del čistega dobička je namenjen pogorelcem v Zagradcu. Oblecite se ta dan, kdor le more, v narodno nošo. Okoliški fantje se naj udeleže tudi v narodnih nošah, in sicer na konjih. Fantje in dekleta naj se takoj prigrise za sodelovanje. Ob pol 10. uri dopoldne bo sprejem na postaji slovesen, zato vsi na postajo! V St. Vid gremo v sledečem redu: konjeniki, godba, predsedstvo, zastavonoše, Orli v kroju, Orlice v kroju, naraščaj, narodne noše in nato vsi drugi v priprostitih oblekah.

Tabor bodi ponos Dolenjcev, posebno pa še šentvidskih faranov. Pokažimo nasproti gostom največjo uljudnost in gostoljubnost, da bo ostal orlovski tabor v St. Vidu njim in nam lep spomenik. Nazdar!

Dopisi.

IZ BAZULJAKA PRI CIRKNIČI

Domoljub nam vedno prinaša več žalosti kakor veselih novic, ogenj, toča, povodnji in tako naprej. Tudi pri nas v Bazuljaku nas je ena izmed teh nesreč obiskala, namreč ogenj. 23. p. m. zvečer okrog 10. ure je začelo goreti pri posestniku Janexu Zalokarju. Začel je goreti kozolec, ki je bil do vrha napolnjen s senom in ječmenom. Ogenj se je hitro razširil na zraven stoječi skedenj in potem še na sosedov kozolec, skedenj in hlev. Pogorelo je vse do tal, vsa krma, ki je bila na pašopju, in precej orodja. Prihiteli sta obe požarni brambli iz Cirkniče in Dolenje vasi in sta mnogo pripomogli, da se je ogenj omejil. Kako je ogenj nastal, se ne ve natančno.

MEDVODE.

Cvetlični dan, koji se je priredil po Medvodah in bližnji okolici dne 13. julija v prid vojnim invalidom, je donesl 1419 K 22 vin., kar je za tukajšnje razmere naravnost sljajen znesek in kateri se je predal deželni vladi, poverjeništvu za socialno skrb v Ljubljani.

Da se je nabrala tako lepa vsota, gre pred vsem zahvala vrlomu oseboj tukajšnjega kraljevega železniškega postajnega urada, katero je vzelo z vno akcijo v roke. — Požrtvovalnim gg. nabirateljicam, nabirateljcem kakor tudi vsem darovateljcem cvetlic in denarnih prispevkov prav srčna hvala!

IZ RADOMELJ.

»Slov. Narod« poroča: Pijančevanje brez konca in kraja. Na Dolenjskem, posebno v Krškem okraju, se popiva, pleše, prepeva in raje v nekaterih gostilnah kar cele noči in dneve. Te nočne zabave se vrše posebno v takih občinah, katerim načeljujejo kot župani bivši najudanejši šušterščičanci. Pri teh orglah se zbira vsakovrstni delomrzni elementi in vlačuge najnižje vrste. Zgodilo se je, da je prišla žena svojega moža iskat v tako beznico, a so jo ven vrgli in mož je naprej rajal s sebi sorodnimi bratci in sestricami do be-

lega dne. Zadnji čas bi še bil, da naprav okrajno glavarstvo z energično roko konec tem narodu in morali škodljivim pojavom. Če niso župani zmogni napraviti red v svojih občinah, naj se jih odstavi ter imenuje regente. — Mi dostavljamo: Prav lepo in pravično, da »Slov. Narod« tako razbrzdanost oziroma Svetujemo mu pa, naj isto pové še bolj umavno n. pr. učiteljici Zgur v Radomljah, ki po formo društva Jugoslavije — v sramoto družavi — uprizarja enake in še hujski razbrzdanosti in celonočna popivanja. Godi se pa vse že cele mesece v gostilni župana Jermana večjo čast in slavo kapitalizma. In ni nobe, nega regental Okrajno glavarstvo kamniški gleda in molči. Berite zadnje »Zlato doba«, tam imate jasno sliko »Slov. Narod«, prosimate, obrcaj enkrat nepristransko še tel Za kaj ne?

MEKINJE PRI KAMNIKU.

V ponedeljek, dne 28. julija smo pokopali pridno gospodinjico — občespoštovano ženo in skrbno mater g. Ivano Plevelj. Izobraževalno društvo jo je z zastavo spremilo na zadnji poti in ji zapelo v slovo dve žalostinki Počivaj v miru, zapela duša!

Društveni pevski zbor se je pomnožil a novimi močili in šteje okrog 50 pevcev in pevk. Prav in lepo je to. Kaj pa je lepšega, kot lepa pesem lepo zapeta. Pevci, pevke, vstrajajte, pridno posečajte pevske vaje; lepo petje bo v čast in ponos vam, društvu in celji fari. Hvalevredno je omeniti, da je podaril g. Franc Plevelj, časteč spomin svoje umrle žene, pevskemu zboru 200 K.

Gospodarij, gospodinjice ali bi ne bilo prav, da se napelje elektrika po celi občini? Za zgled vzemite Tuhijsko dolino, kjer morajo Tuhijskancje sami graditi centralo — pri nas pa je treba le nekaj hlofov in žice. Le ne predolgo odlašati — malo dobre in odločne volje, pa bo šlo.

Ker se napelje v Društveni dom elektrika razsvetljava, se ceno proda kompletne svetilna naprava za karbid. Obrniti se je na Katoliško izobraževalno društvo v Mekinjah pri Kamniku.

RAKA.

Pred par tedni je »Domoljub« že opomnil, da je pri nas tudi potrebna Kmetška zveza, a se do danes še nikdo ni odzval ali stopil v ospredje. Ali bomo res zadnji? Ne! organizirajmo se! Da bomo vsaj srednji, ko ne moremo biti prvi. Imamo tudi dobre gospode dobivnike, kar se je zadnji čas veliko napredovalo — zlasti v cerkvi; vidi se, kako se v večjem številu prejema sv. zakramenti. Tudi za kmetško stvar goriko čutijo. Cerkevnicja je treba opomniti, kot je splošna želja župljanov, drugače pridemo z našo uro kmalu na nemški čas. — Zelo nam škoduje deževje na njivah, travnikih, zlasti pa po vinogradih, tudi plesnoba napada trtje, zato nič ne pomagaj, če tudi ob nedeljah privezujejo, škropijo, žanjejo ali kosijo. — Se nekaj! Opozarjamo tučce, kateri pridejo na Rako, da naj se varujejo, da kdo ne pade v vodnjak, kateri je ob glavni cesti brez ograje. Toliko za danca.

VODICE.

Pri nas že cel mesec julij večinoma dežuje; žanje in seje se težko, letina slabo obeta. V soboto in nedeljo smo pa vendar imeli lepo vreme, menda zato, ker je bil na Skaruncni shod; romarjev je bilo veliko, le žal, da nekateri naši gostilničarji ljudstvo vedno pohujšujejo. Tako se je v nedeljo, ko je šlo največ božjepotnikov skozi vas Polje, pri znanem vojnem dobičkarju Janežu igralo in plesalo, da je bilo kaj. — Čujte — imel je nič manj kakor šest godcev, kar za tak dan ni na mestu, posebno sedaj v tem kritičnem času, ko gleda boljševezem povsod čez plotove.

S KRKE NA DOLEJSKEM

Je v Domovini dopis, kako si upa neznan učitelj Lovro Jevnikar iz St. Vida ustanovljati Kmetško Zvezo v krški občini, o kateri misli dopisnik, da je ta občina liberalna trdnjava. Iz dopisa se vidi, da olika voditelja krške liberalne stranke ne sega daleč čez gostilniški prag. Tak dopis bi zamogel sestaviti le kak pokvarjen mešetar. Jezi ga, da smo ustanovili

Kmetsko Zvezo, da so bili razen nadučitelja Sameca in Borštnika vsi za Kmetško Zvezo, kakor je predlagal g. učitelj Jevnikar. Krška občina je dobra in počena. Če sme biti učitelj Franc Samec načelnik JDS (liberalne stranke), sme biti tudi učitelj Jevnikar vsaj tajnik Kmetške Zveze. Dopisnik predbavica, da se sili v ospredje učitelj Jevnikar. Pomočnik Samec je 35 let star in je prvo leto »napreden«, liberalen, vsa prejšnja leta je bil naš pristaša. Postavil se je pa precej za načelnika stranke. Kdo sili torej v ospredje? Učitelj Lovro Jevnikar je le z dokazi pokazal, da ko so hrški pristaši JDS dobivali diplome od samega cesarja, je on stal nepristransko na strani ljudstva, jim pomagal a svetom in delom. Resnica je, kar se dokaže lahko s pristani, da je bil učitelj Jevnikar radi jugoslovanke propagande poklican k okrajnemu glavarju Ekelnu in mu je prepovedal še dalje delovati v tem smislu, ker lahko pride do višjega mesta in ga ne bo mogel on zgovarjati. Tega ni povedal na zborovanju, ker ni maral takih stvari na javnih zborovanjih na boben devati. Da je pa povedal, da se je po-tegoval za našo Jugoslavijo, je pa vzrok, ker ga pristaši JDS smerljajo s Frankovcem Štjercijancem itd. Gosp. učitelj Samec, naj bi šel le učiteljski Jevnikarju, bili bi mu zelo bvaložni. Zakaj se ne upa dopisnik govoriti o zborovanju stvarno? Zakaj samo osebno napada? Videti je, da so vsi Krčani za Kmetško Zvezo in strah ga, je. Le vsi v Kmetško Zvezo, kamor spadate razun par Krčanov vsi. Nekaj gospodov misli, da je »nobel« le tisti, ki pripada liberalni stranki. Se presneto motijo! Kdor je bil na zborovanju, je lahko videl, kam spada kmetško ljudstvo. Naša K. Z. ima lepo število kmetških poslancev, liberalci pa nobenega, ker nimajo kmetje v liberalni stranki nobenega vpliva. Torej, če drugje je prostor za nas, kot v Kmetški Zvezi. Dopisnik je na zborovanju godrnjal na našega načelnika, poslanca Brodarja — Isto trdi v dopisu. — Samo to mu povemo, da dopisnik ni vreden, da bi Brodarju prah obsisal s čevljev, dasi je trgal toliko let hlače po šolah.

Z BRODA.

Ze precejšen čas je pretekel, kar se je začela svetovna vojna, ki nam je pobrala toliko najboljših mož in fantov. Veliko je prišlo domov tudi pohabljenih, od katerih je več že smrt rešila vseh težav.

Veliko se je med tem že izpremenilo, toda žal ne na boljše. Vsek toži o svojih nadlogah. Kmet, da ni delavcev, kar ima prodati je vedno ceneje, a kar je treba kupiti, pa čedalje dražje, a nobenemu ne pride na misel kaj storiti proti temu odurohom. Ako pa kmet proda kaj čez maksimalno ceno, je takoj kaznovan.

Dne 16. junija je bila pri nas ustanovljena podružnica Kmetške Zveze. Toda tu se je pa pokazalo, da kmetje le vse premalo upoštevajo to edino svojo organizacijo. Tudi v našem društvenem življenju slabo kaže. Kako smo si vse lepo uredili pred vojsko, imeli prostor, kamor smo se shajali, društveni oder, že precejšnjo knjižnico. Kam je vse šlo, smo razvedni.

Zalostno je brati o raznih društvenih prireditvah drugod. Tudi pri nas se vidi, kako ljudje pogrešajo društva, zakaj privedli so na svojo roko že več iger, ki so bile prav dobro obiskane. Kar bi pa še ne bilo nič hudega. A mabo pa je, da se je vse vršilo v gostilni in končalo s plesom pozno v noč, kar bi se moralo ne bilo zgodilo, ako bi imeli v društvu potrebne zabave. Še nekaj nam posebno budi spomina na vojsko: ker še ni zvonov. Upamo, da jih skoro dobimo. Pa poglejmo gori na grič, kjer si je mala vas Gradšče za svojo cerkev sv. Marijete omislila dva zvonca.

Vsa čast požrtvovalnim vaščanom, ki so v božjo čast četudi z velikimi stroški omislili prvi lepo zvonjenje.

IZ TREBELNEGA.

Vedno in zopet prikažajo v »Domovinski listi iz Trebelnega, ki jih pišejo oni ki se imajo v njih imenujejo »možje«. Ko bi jih obkavili, bi moral vsakdo strmeti nad predrzostjo teh ljudi, da si upajo to ime »možje«

blatiti s tem, da si ga sebi nadevajo ki ga nikakor ne zaslužijo in spoznali bi, da so to ljudje v ženskih krilih. Pa mi jih ne maramo blatiti, ker so že sami preveč poblateni in tudi javnosti jih ne bomo prinašali, da se ta ne bo pohujšala nad njimi.

Blato, ki ga mečejo v svojih člankih »Domovine« na občinske može in na naše duhovnike, je le mala kapljica njihovega lastnega blata, v katerem tlečijo od nog do glave. Vse to bi lahko od vrstice do vrstice dokazali in podprli s sodniškimi dokazi.

Med temi ljudmi so taki, ki so cel čas vojske vdove, sirote in uboge matere odirali pri vojaških podporah in sedaj si drznejo podtikati škodoželjnost duhovnikom, ki sta cel čas vojske pisala prošnje za podpore in oprostitve po noči in po dnevu.

Pa kakor se crkvenega osla ne splača brcati, tako se ne splača za blatnega človeka se brigati.

IZ LES.

Na Jakopovo nedeljo so Leše prvokrat zasijale v dolgo zaželeni, orepotrebni električni luči. Cerkev sv. Jakoba je bila pri vseh duhovnih opravilih v veliki zadovoljnost vernikov prelepo električno razsvetljena. Po večernicah je domači župnik ob asistenci domačina, dr. Jos. Valjavca, slovesno blagoslovil novo elektrarno in elektriko ter v svojem nagovoru izrekel željo, naj bi elektrika Lešanom prav mnogo koristila v naravnem in nadnaravnem pogledu. Dal Bog, da se ta želja izpolni in nade, ki jih Lešanje stavijo na elektriko, ne splavajo po Lešaničici!

VRHNIKA.

Znanega nedolžnega fanta in njegove tovaršice, ki bočejo sedaj po časopisih urinisti Selškarja k pripadnikom naše stranke vprašamo:

1. Kdo je nastopal pri raznih sokolskih prireditvah — celo ob času rekviriranja — v sokolskem kroju, ali ne Selškar? — Mogoče bodete sedaj vpiti, da on ni bil opravičen nositi sokolskega kroja.

2. Ali ni bil njegov glavni tovariš Ivan Stular, ki o njem popolnoma molčite, glavni agitator in trobentač vrhniškega Sokola?

3. Ali Vam ni znano, da je ob času razgula bivše Avstroogrske prišlo največ raznega blaga — med tem tudi dosti klavne živine v neopravičeno last Vaših najbolj kričetiin mogotcev?

Dosedaj smo molčali, če bodete pa nam, kot cenilcem, še nadalje predbavicali kake nepravilnosti, zvedeli bodete od nas še jako zanimive romane. Povedali Vam bomo, da so se Vaši najbolj kričeti pristaši polastili raznih dinamo in drugih strojev — kakor tudi vsakovrstnega drugega blaga — brez nas cenilcev. Podstarosta »Sokolov« še oslom ni prizanesel, še iz teh je napravil več sto kil salam.

Kakšne cenilce si je zbral za cenitev teh živali nam še do danes ni znano. Tedaj gospoda, začnite pometati pred svojim pragom — drugače bodemo mi, ako se ne boste spametovali.

Eden izmed cenilcev.

Dekliški zavod v Mariboru.

V Mariboru je dolgo let deloval zavod »Töchterheim«, ki je nudil deklicam višjo izobrazbo in pouk v raznih gospodinskih strokah. Ta zavod je sedaj prešel v slovenske roke in se nahajajo v njem sledeče šole, ki pričnejo z rednim poukom 20. septembra 1919:

1. Višja dekliška šola s posebnim ozirom na gospodinske poklice, ki je triletna. Letos se prične 1. letnik. Sprejemni pogoji za to šolo so: Dovršeni 3. meščanski razred, ali pa kaka višja organizirana ljudska šola. V zadnjem slučaju morajo učenke napraviti sprejemni izpit, ki se bo vršil

13. septembra 1919. Pred vsem se bo upoštevala splošna izobrazba in nadarjenost učenic.

2. Ženska obrtna šola, ki obsega istotako 3 letnike. Letos se začne s prvim letnikom. Sprejemni pogoji za to šolo so: Učenka naj s šolsko odpustnico dokaže, da je dopolnila najmanj 14. leto in da je zadostila šolski obveznosti. Poleg tega naj bode tudi telesno sposobna za svoj poklic.

3. Kuharsko-gospodinska šola, ki traja eno leto. Učenka naj dokaže, da je dopolnila najmanj 16. leto in da je zadostila šolski obveznosti.

4. Med letom se bodo vršili od časa do časa razni krajsi strokovni tečaji n. pr. za vezenje, kuhanje, likanje, konzerviranje sadnja itd., ki bodo pa pravčasno objavljeni v dnevnikih časopisih.

V zavodu se nahaja penzionat, v katerem je prostora za 40 učenk. Vse učenke, ki želijo biti sprejete v katerokoli teh šol, naj vpošljejo najkasneje do 1. septembra 1919 svojo lastnoročno pisano prošnjo za sprejem, krstni list in zadnje šolsko spričevalo na Dekliški zavod »Vesna« v Mariboru. V penzionat se sprejemajo učenke na hrano in stanovanje, ki obiskujejo kako drugo šolo, n. pr. gimnazijo. Natančna pojasnila in prospekte razpošilja vodstvo Deškliškega zavoda »Vesna« v Mariboru.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 3% brez kakega odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Listek

Junakinja iz Štajra.

Povest. Prevala ...

(Dalje.)

XVI.

Popoldne ob petih se mora izvršiti kruta sodba sodnika Hendelma; Zeler in njegovi trije tovariši naj kot hudodelci končajo svoje življenje na vislicah. Sedaj jih peljejo iz ječe ven na morišče. Kljub iskreni želji in gorečim prošnjam jim grozni mož niti izpovednika ni dovolil; kakor pogani naj umrjejo brez vsake verske tolažbe.

Vse mesto je pokonci, toda nobenega hrupa in šuma ni slišati. Na stotine ljudi stoj

po ulicah, na tisoče jih je zbranih na mestnem trgu, kjer se vse gnete ljudstva. Skoraj nihče ne izpregovori besede; toda v mnogih očeh se zrcalijo solze in plamti onemogli srd. Na mestnem trgu sedi na svojem konju novomenovani stotnik Henrik Hendel. Silno težko sialogo vrši danes. Težak je bil notranji boj preden se odloči, da jo izvrši. Zopet mora opravljati rabeljsko službo, z dvema kompanijama mora delati red in nadzirati obsejanje. Tako hoče njegov oče, sodnik Hendel. Pazi aaj, da nikdo ne reče, da sodba ni pravična...

Ko se je Henrikovo moštvo urejevalo v vrste, je v gorski ulici zaropotal boben, v namenje, da ravno sedaj peljejo obsojence iz čete. Skozi množice, ki so molče in pesti v lepih stiskajočih stala na trgu, je zabrnelo škripanje in zdihovanje, kakor bi v zadnji stiski škripanje in zdihovanje orjak, ki so ga oslepili in vkovali v verige. Nekdo je rekel: »Tako. Tako daleč smo prišli. Morilko, vlačugo je oprostil, mi pa, dobri, pošteni možje, moramo umirati, ker smo govorili resnico.« Tedaj se je oglašil drugi: »Vaša krivda je; dostikrat vam je povedal on, ki je danes v Garstenu ujet: Ko je sovražnik pred vratmi, naj se zberejo bojevniki, kamenje na cesti naj prikličejo v boj. Štajer, si-li ti storil to? Si-li storil svojo dolžnost?

Zopet je nastala mrtvaška tišina; toda videti je bilo, kako so težke pesti udarjale na moške prsi in so se brazdata čela plaho povešala k tlom.

Henrik je dajal s konja povelja, ko so grozno donela v tesnobni tišini, kakor bi se oglašal orel nad pokopališčem... Vihar je razpodil oblake, ki so se zagnali proti Taboru, kjer so se nagromadili v velikansko smolnato-črno trdnjavo, iz katere so švigale ognjene baklje. Iz daljave je zapel srebrn zvonček. Henrik se je zdrznil, bil je to glas zvona, ki poje ubogim grešnikom. Obenem so prihrumeli proti mestnim vratom votli koraki, spremljani od bobna, ki je tako žalostno ropotal, kakor bi padala težka gruda na mrtvaško krsto v jami. Prikorakala je truma vojakov, ki je spremljala štiri upornike na morščec: spredaj sta stopala dva mlajša, za njima je bil tretji, nekoliko starejši, vsi trije pa so bili vklenjeni z dolgo verigo. Starejši je spreporil k tlom, silno bled je bil v razjokani obraz, napol glasno je mrmral sam sebi: »Še duhovnika nam ne privoščijo, kakor pogani moramo umreti. Eden mlajših je venomer z udrtimi, grozopolnimi očmi zrl v smer, kjer so stala vislice, ki so jih sedaj še zastirala mestna vrata; drugi se je vedno oziral na mlado dekletko, ki je s predpasnikom na očeh hitela z njim vstric in ga je skozi ograjo pušek obsipala z najslajšimi priimki. Poleg dekleta so se jokale ženske, so ihteli otroci, je omahoval ob palici star mož, poleg njega je lezla stara žena; vsi so bili svoji obsojencev, ki jih sedaj spremljajo na zadnji poti. Njih žalostni klici in pretresljivi zdihli so preglašali ropotanje bobna, tudi mnogi drugi, ki so se gnetli ob sprevedu, so naglas ihteli.

Za temi tremi manjšimi hudodelci je korakal posebno zastraženi »glavni krivec« Zeler. Za glavo je bil višji kakor vsi drugi, pokonci in moško je stopal ter se je zaničljivo smehljaj. Ni mu mari, da mu bo treba umreti; samo to ga boli, da bodo odsle štiri katoliški možje manj v Štajru, ki bi se z drugimi vred ustavljali Hendelnu, temu hinavskemu satanu.

Osem strelcev ga pelje, s štirimi konopljenimi vrvmi ga imajo zvezanega; še sedaj se boje, da bi jim ne ušel in jim ubil Hendelna. Sledi mu štajerski rabelj, ki drži za konce vrvi. Huda mu je predla, ko je hotel zvezati najmočnejšega moža, kar jih ima Štajer. Če bi mu ne bili pomagali pomagači, bi bil zaman ves njegov trud. Še sedaj ga obide groza, kadar se zvezani orjak zaničljivo nanj ozre.

Poleg Zelerja je omahovala mrtvaško-bleda, mlada žena, noseč dete v naročju. Neprestano je ihtela, le kadar je nanjo pogledal Zeler, njen mož, je prenehala z jokom. Sedaj prikoraka žalostni izprevod do štajerskih vrat. Tu sedi na konju mladi stotnik Hendel, — za njim v soteski stojita oboroženi kompaniji.

»Aha,« je vzkliknil Zeler, ki je v svoji raztrgani obleki za trenutek obstal pred kra-

snim stotnikom, ki ga je obdajal zlati oklep in se mu je ob strani bliščal meč, in je močno stresel svoji roki v vezeh, ki so mu rezale v meso, »gospod Henrik Hendel, vi ste tudi tukaj? — Včeraj ste resili ubogo deklico sramotnega odra; zdil se mi, da se mi je le sanjalo o tem. Pa že mora tako biti, saj ste kri od volka, ne morete drugačen biti; presneto mora biti huda zima, kadar vol požre volka.«

»Ivan, za božjo voljo!« je tarnala uboga Zelerca, »ne paui, rajši prosil«

Zeler je zaškripal z zobmi: »Rajši prosim satana, misliš li, da se bojim smrti?«

Gospa se je prerinila skozi ograjo pušk, obesila se je zvezanemu velikanu za vrat in je prosila, kakor bi javkala uboge duše v vlačih: »Ivan, Ivan, ne umretii!«

Henrik je krčevito stisnil ustni in je bojeval hud boj v svojem srcu, polotilo se ga je neizmerno sočutje s temi možmi, srce mu je kipel, ko je pomislil, da so se ti možje borili za Štefano. — Zakaž je Hendelov sin, zakaž ni navađen vojak, preprostega imena? Tako bi udaril v vrste in bi jim raztrgal vezi...

Žalostni izprevod je že korakal čez most, stotnikovi kompaniji sta se razvili zadaj za njim. Komaj je Henrik prijahal čez most, že je med meščansko bolnišnico in taborsko stražnico opazil vislice, ki so na dveh velikanskih belih mrtvaških kosteh nesramno kvišku štrlele; veter je zmajeval štiri zanke, ki so visele s poprečnika, na levi in desni so ob stebrih slonele lestve, na vsaki lestvi je ždela po ena grdoba rabeljskih hlapcev, kakor sedijo na starih podobah hudič in na križih dveh razbojnikov, ki sta bila z Gospodom križana.

Ogromna množica ljudi je bila zbrana tu, tako da je bil premajhen trg pred bolnišnico; po vseh ulicah so se razlili valovi množic, kakor črn živ gozd so pokrile množice taborske obronke tje do stražarne.

Bilo je, kakor bi pod zemljo bobnelo in žumelo, vsepovsodno votlo, pritaženo izpraševanje in tarnanje, pa nihče ni črnil besede. Strašna roka je kakor smrtno prekletstvo počivala nad tem ljudstvom. Vse se trese pred njim, vse škriplje z zobmi, nihče si več ne upa potegniti meč... Kdor hoče na vislice, naj se upre Hendelnu.

Štirje obsojenci so stopili na oder, na katerem so stala vislice, in nešteta množica je plaho zamrmrala. Takoj je obmolnilo mrmranje, ko je stopil na oder sodnikov namestnik, mestni svetovalec Madzeder, spremljan od mestnega pisarja Simprehta, ki je nosil v eni roki leskovo palico, v drugi pa listino. Madzeder je vzel listino v roke in je začel glasno in razločno brati:

»V imenu Joakima Hendel, mestnega sodnika, ki ima vse oblasti, tudi oblast, soditi nad človeško krvjo: Te štiri hudodelce, Janeza Zeler, Leonarda Kordin, Tomaža Luknar in Franceta Ajgner je sodnik Hendel z notranjim in zunanjim svetom vred spoznal za krive velikih pregreh. Zadnji trije so krivi izdajstva, upora in prepovedanega zbiranja. Janez Zeler pa tudi umora, ki ga je hotel izvršiti na sveti, častiti sodnikovi osebi. Zato so vsi štiri nesramni katoliški hudodelci obsojeni na vislice, in sicer tako, da bodo najprvo obešeni zadnji trije manjši lopovi, glavni razbojnik Janez Zeler pa nazadnje. Naj varuje Bog gospoda Hendelna vsakega zalezovanja in ga ohrani v blagor našega mesta.«

Ko je Madzeder prebral obsodbo, je razlomil leskovo palico, ki jo mu je podal Simpreht, na dva dela, ki jih je vrge med množico. Nato je rekel rablju: »Rabelj, pri tvoji prisegi ti zapovedujem, da takoj izvršiš sodbo nad obsojenci.«

Rabelj je stopil k prvemu in je rekel: »Ker tako veli povelje. —

Zeler pravi: »Še ne, tudi mi imamo še nekaj izpregovoriti, saj bomo potem dosti dolgo molčali.«

Stopil je na rob odra, oči tisočev so se ozrle nanj. Bil je silno valik, drzni obraz mu je zaradi bližajoče se smrti nekoliko pobledele, oči se mu svetijo kakor dva modra ognja. Njegova žena je stala ob odru in je prislanjala svojo plavalaso glavo na oder tik pred njegovimi nogami; ihtela je in javkala ter je pri-

tiskala dojenčka na prsi. Nesrečni mož je občutno zrl nanjo in je plaho mrmral: »Ne, Ross ne,« potam mu je preko nje zabliakalo oči tje proti sodnikovemu sedežu, kjer je danes sedel svetovalec Madzeder, ter je zaklical: »Čuj, Madzeder, ti hinavski maček, ki naj bi obsodil brez zaslišbe, ki se sedaj skrivra iz sina k vislicam pošilja, čuj in povej tvojemu Hendelnu, ki je baje najplemenitejši in naj velikodušnejši mož, kar jih je kdaj videl Štajer. Obsojeni smo, moramo se udati. Toda lopovi nismo!

Lopov je, kdor preganja nedolžnost, ki je bije v obraz in nedolžno deklico postavlja na oder kakor nesramno vlačugo, ta je lopov, lopov pa ni, kdor od takega lopova zahteva obračun.«

S Tabora doli so zavalovali nešteti glasovi: »Res je.«

Madzeder je poskočil s svojega zamastega sedeža, penec se od jeze je zagrmel. »Stotnik Henrik, naj obmolne ta papeška kanaliža. Bobnar, zabobnaj štajersko koračnico!«

Bled je sedel Henrik na svojem konju, pri srcu pa mu je bilo, kakor takrat, ko je Štefana stala ob sramotnem stebri, hripavo je zavpil Madzederju: »Proti možu, ki ga drži smrt za vrat, ne rabim sile, če nima prav, se v tej uri bo stal pred sodbo božjo!«

»Daj povelje bobnarju, naj bobna!« je divje kričal mož pod vislicami. »Čuj, Henrik Hendel, ti si še pravi smrkolin! Slabo vrtil svojo dolžnost, pojdi se učiti k svojemu očetu. Nočes delati sile umirajočemu človeku, pa povem ti tu pod vislicami saj mi katoličani se ljudje nismo ne! Mi smo divje zverii! Kakor zverjad nas je preganjal tvoj oče! Vzel nam je naše šole! Zapri nam je naše cerkve, naše duhovnike je vrge v ječo. Prepovedal nam je verske pobožnosti! Sedaj stojimo tu pred vsem ljudstvom na smrt obsojeni, naj torčuje vse ljudstvo. Brez deželnega kneza, čeprav smo baje učinili izredna hudodelstva, ne da bi bila — kar je proti vsem postavam — potrjena obsodba —

Madzeder je, od jeze kakor škrlat rdeč v obraz, zavpil:

»Preki sodi!«

Zeler se je sklonil pokonci v vsi svoji moči, kakor razjarjena žival je stresal glavo, rabljevi pomagači so prihiteli, da bi ga držali Zeler kriči:

»Preki sodi! Brez tožnika, brez zaslišbe smo obsojeni na smrt, brez duhovnika, ki ga vsi želimo, nas vleče v smrt, tako sodi gospod Hendel, to je toliko hvalisana luteranska pravičnost in prostost.

Trije Zelerjevi prijatelji so dvignili svoje zvezane roke in so rekli: »Prostost, prostost, zares lepa prostost.«

Tedaj se je Zeler obrnil proti njim, poln najgorjupejših bridkosti je zaškripal z zobmi težko hropeč jih je hotel potolažiti: »Ne zalute možje! Umreti morate, to me boli! Pa ne glejte k tlom, saj trpite po nedolžnem prav tako, kakor jaz. Toda še ni konec vseh dnii! Vaša nedolžna kri in moja — zopet mu je vzkipele medvedji glas, ki je pretresel tiho ozračje in okamenela množice, — bo prišla nad njega, ki jo je obsodil, nad Hendelna, luteranskega psa, nesramnega morilca devica, hinavca z dvojnimi jeziki!« Ko je govoril te besede, je bil obrnjen proti Hendelnovemu sinu Henriku, ki je bil mrtvaškobled; črne sence so mu legale pred ugašajoče oči in v krčevitih sunkih je težko hropel.

»Nad štajerskega Antikrista, nad psa, ki nas pusti umirati brez duhovnika, nad psa —

Glej, prestrašene, okamenela množice se zganejo, kakor bi jel padati lahen dežek; tri ženske prihajajo z višave doli po Glajnkovi ulici, kakor velikanska kača se vije pred njimi in se jim umika množica. Zeler pa, besnen od srda, kriči naprej: »Hendel, ki je v Štajru pohodil sleherni pravico, sleherni postavo, nam vsiljuje opičji evangelij. Hendel, ki nas vsled naše prave vere imenuje morilca, je lažnik! Kakor živali nas pusti krkati brez duhovnika, tu stojim, zvezane so moje roke, pa mrtvi jih bom iz groba dvignil proti njemu, iz groba bom kričal nanj, krvavega morilca, ki je ugonobil Štajer in nas, prek...«

(Dalje.)

Opustošenje Srbije po Nemcih in Mažarih.

V aprilu letošnjega leta je bila v Belgradu konferenca o zedinjenju vsega jugoslovanskega združništva. Pri tem se je govorilo mnogo tudi o oskrbi združnikov s raznimi potrebščinami. Kakor poroča »Narodni gospodar« št. 11/12 je poročal Kosta Glavinic med drugim tudi to:

»Vprašanje preskrbe je največje važnosti. Stiska je povsod velika, ali v Srbiji je največja. Tri leta sem roboval med vojno tu v Belgradu in vsak dan smo morali gledati, kaj vse odnaša sovražnik iz naše dežele. Posebno strašno je bilo ob času sovražnikovega bega. Črede živine in drobnice so gonili noč in dan skozi Belgrad. Gledati smo morali, kako častniki in njihovi pomagači tvorijo in odvažajo premoženje meščanov in države — odvlekli so celo cunje, v katere se v mirni dobi ne bi hotele obleči niti ciganke.

Naj naštejemo po uradnih podatkih, kaj nam je odnesel sovražnik v živim in živalskih proizvodih. Odvzeli so nam: konj (100%, to je vse) za 82.200.000 dinarjev, goveje živine (40%, za 150.000.000, ovac (80%) za 350.000.000, koz (80%) za 16 milijonov 800.000, svinj (80%) za 70.000.000, kurenine za 60.000.000, kar znaša skupaj 729 milijonov dinarjev pri živih živalih; to so pa uropali Nemci in Mažari samo v Srbiji, v mejah pred 1. 1912. (pred balkansko vojno), še več so pa uropali ti banditje v Stari Srbiji in Macedoniji. Tam pa je bila živina slabše vrste, pa računajmo zato škodo samo na polovico, na 364½ milijonov dinarjev. Skupno je torej samo pri živini upropaščena vrednost (1 milijardo, 931½ milijonov dinarjev.

Temu treba dodati še vrednost živalskih proizvodov (produktov) in sicer: volne za 720.000.000, kozje dlake za 18.800.000, koz za 82.900.000, jajec za 120.000.000; skupaj torej živalskih proizvodov za 941 milijonov 700.000 dinarjev. Žive živine in živalskih produktov nam je ukradel sovrag skupaj za več nego 2 milijardi in 35 milijonov dinarjev. A pomnimo, da je vrednost vzeta v račun po predvojni cenah (vol 300 dinarjev, konj 500, ovca z volno 100, svinja 50 dinarjev).

To je ogromna vrednost ali še ni nič proti temu, kar potrebujejo na Srbskem pešaki. Rabijo namreč najmanj 250.000 krav, 80.000 kobil, 250.000 ovac in 200.000 volov, kar vse skupaj predstavlja po današnjih cenah ogromno vrednost.

V očigled takim roparstvom klativlanskega nemškega vojaštva, nam ne more biti kaj dosti k srcu, ko čujemo, da vlada v nemških »železnih srcih brez usmiljenja« velika žalost in razburjenost, ko podpisujejo nasilni pariški mir. Čudimo se le, kako se more iznebiti predsednik narodne skupščine v Berlinu po takih vnebovpijočih izjavah, ki se besedi: »Sicer se pa pripravljamo varstvu Usmiljenega.«

Za naše gospodinje.

»Gobe potrebujejo dosti masti,« čitajo gospodinje, pa to je le navada, da belimo gobe tako močno in skopi so prišli v

glas, da so težko prebavljive, seveda če plavajo na maslu in smetani, je že ta maščoba sama na sebi neprebavljiva, ne pa gobe.

Poskusi gospodinja enkrat tako: Razrežane gobe pristavi brez vode, samo s soljo, poprom in s troho čebule. Pa ne na plamen. Gobe izcede kmalu polno soka. Tega soka odvzemi in ga porabi za izvleček ali za juho ali pa pusti, da se pokuha z gobami. Na maslu prepeci za prah moke in deni k gobam ali poprašiš samo in vlij razbeljenega masla na gobe, ko se pokuha malo, potrosi s peteršiljem in daj na mizo. Posebej skuhaj krompir v kosih.

Goba pečenka, ko se speče na žerjavici, je okusna brez masti. Nekateri ljudje uživajo gobe surove, brez vsake masti in pravijo, da se pozna tako šele prava gobina slast. Dobra maslenka se je lahko surova s kruhom.

Jako začinjene gobe delajo želodcu težavo.

Gobova pogačica. Gobe pari na lastnem soku, iztisni sok in porabi za juho, gobe razseci prav na drobno, vmešaj v namočen kruh, primešaj jajce ali več, kolikor premoreš, in speci v namazani kolačnici.

Pečene gobe. V namazano ponvo natrosi za prst debelo kruhovih drobtin, nato za prst debelo presnih gob, peteršilja in malo česna, malo paradižnikove mezge in žlico smetane ali olja. Tako naloži, kolikor pride vrst. Gobe prepeji s svojim sokom kruh. Speci v pečici. Namesto gob deneš lahko surov krompir.

Gobove žličnike, cmoke in pražole se naredi iz sesekanih, svežih ali suhih gob, zelenjave ali kaše, moke, kruha in jajc, kjer je kaj gob doma, se kuhajo lahko različne jedi. Žlikrapi iz gob so skoraj bolj okusni kakor mešeni, rezanci z gobami, gobe s žganci, gobe z rižem, s kašo, s krompirjem.

Edina močna kmetijska organizacija so Kmetijske zveze!

NAZNANILO. 4714

Slav. občinstvu nudim volneno blago za moške in ženske obleke, hladovino stare vrste, ošfir, oksford, belo platno, šilno, modro kontonino za predpasnike in krila, cvilnih za postelje, platno za rjuhe, moške srajce, bele s odprtimi ovratniki in savadne, bluže, robce za na glavo in za žep, nogavice in sukance. Dobi se lepa črna in temno-modra svila za obleke. Vzorec se ne razpošilja. Prodaja se po jako zmernih cenah! Se priporoča Ivanka Praprotnik, Ljubljana, Sv. Petra cesta 29.

Resna ženitna ponudba.

Obrtnik, star 45 let, se želi v svrhu ženitve seznaniti z gospodično ali vdovo primerne starosti in z nekaj premoženjem. Tajnost zajamčena. Ponudbe je pošiljati na naslov: Upravništvo »Domoljuba« pod št. 4653.

Zenske lase

rezane in mešane kupuje v vsaki množini po najvišji ceni Matija Podkrajski brivec, Ljubljana, Sv. Petra cesta 32.

Cementna strešna opeka

najbolj trpežne vrste se dobi pri tvrdki Ivan Jelačič, Ljubljana Emonska cesta 2. 4702

Vse vrste deželnih pridelkov kupuje trgovina s se-meni

SEVER & KOMP.

Ljubljana, Wolfova ul. 13.

Prosimo ponudbe s navedbo množine in cene. 4700

V službo se sprejme kot pomožni poštni del, vsaj 16 let star kmetijski fant. O prostem času pomaga druga dela. Ponudbe se pošiljajo na upravo »Domoljuba«, pod št. 4700.

Mizarskega vajenca 16 let starega in pomočnika sprejemem takoj. IVAN ZGONC, strojno mizarstvo, CERENICA 63, Notranjsko. 4581

Dr. IVAN HUBAD

okl. zdravnik in zobozdravnik v Škofji Loki na ordinira od 18. avgusta do 30. avgusta.

Žitni odpadki

za krmo živini, lanene in kosopljene tropine, presene otrobi (makine) se dobijo ceno pri Fran Pogodnik v Ljubljani, Dunajska cesta 36. 4710

Laneno seme

semensko repo, šišol, grah in vse vrste žita kupuje Fran Pogodnik v Ljubljani, Dunajska cesta 36.

Pravo žito domače mlo za pranje	Toaletno mlo po dnevnih cenah
1 kg K 14 ⁰⁰ , — 1 zaboček okoli 3 ⁰⁰ , kg franko K 40 ⁰⁰ , pošilja po povzetju svedč za eksport	Milo za britje K 3 ⁰⁰ , 1 kg K 90 ⁰⁰ , krema za britje porcelan. lonček K 6 ⁰⁰ , 1 ducaf K 80 ⁰⁰ .
M. JONKER, Zagreb št. 1, Petrinjska 3. Z naročilom se prosti pošiljati tudi polevico snežke.	

Mlinska sita (pajtlje)

za moko vseh vrst se dobe v trgovini A. JADEŽ, Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 36 nasproti Tišlerjeve gostilne.

Volno

ovčjo kupi vsako množino po najvišji ceni veletrgovina R. Stermecki, Celje.

Krmila manjka!

Zato se uporabljajo nadomestna sredstva za krmila. Da to krmno šivina, perutnina dobro prebavi in popolnoma izkoristi, naj se pri-
meša 2 krat na teden krmil, ena pest polna „**Mastin**“ to je dr. pl. Trnkóczy-a redilni prašek. Paket velja 3 K, 5 paketov K 17-50 poš-
tine prosto. 5 paketov zadostuje za 3 mesece za enega vola, kravo ali prašiča, da se zre-
d. Dobiva se pri vsakem trgovcu.

Glavna zaloga: **lekarna Trnkóczy**
kraven rotovža v Ljubljani.

Mastin je bil odlikovan s najvišjimi kolajnami na razstavah: na Dunaju, v Parizu, Londonu in Rimu.

Na tisoče kmetovalcev hvale in rabi „Mastin“.

Ovčjo volno

režje množine po najvišji ceni kupim. Pisarna ponudbe na Karel Vokáč, Ljubljana, Kralja Petra trg št. 10.

Miši - podgane stenice - ščurki

in vsa golazna mora poginati ako porabljate moja najbolje preizkušena in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim K 6, za podgane in miši K 6, za ščurke K 6, posebno močna tinktura za stenice K 6, uničevalce moljev K 3, prašek proti mršesom K 3 in 6, mazilo proti ulcem pri ljudeh K 3, mazilo za uši pri šivini K 3, prašek za uši v obleki in perilu K 3, tinktura proti mršesu na sadju in na zelenjavi (uničevalce rastlin) K 3, prašek proti mrševjem K 3.

Pokilja po povzetju Zavod za eksport
M. Jünker, Zagreb 1, Petrinjska ulica 3.

Rudeče maline

in eksport kupuje „Belkan“, trgovska, specializirana komisijaska del družba, Ljubljana, Dunajska cesta 33. — Proci se natančne pisarne ponudbe.

Večje število

Železolivarjev

ve išče za stalno, dobro plačano akordno delo.

Ponudbe naj se pošljejo na naslov:

Smev, tvornica strojeva
u Bjelovaru.

Kranjska deželna podružnica nižje-
avstrijske deželne

živiljenjske in rentne zavarovalnice

se je preselila

z Marije Terezije ceste št. 12

na Dunajsko cesto 17, I. nad.

(Medjatova hiša).

Kuverte s firmo,
pisma,
račune itd.

izvršuje natančno
po naročilu

Jugoslovanska
tiskarna
v Ljubljani.

Mlatilnice

za ročni in vrtilni pogon, vratila (gepelni), čistilniki, trijerji, slamočernice za pogon s roko in silo, sadne in vinske stiskalnice, sadni mlini, brzeparitniki, stiskalnice za seno in drugi poljedelski stroji so vedno v veliki izbiri v zalogi.

Franc Mittl, Ljubljana, Martinova cesta št. 2.
Edina zaloga poljedelskih strojev tovarne Umrath & Comp.

LJUDSKA POSOJILNICA

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 8

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem marca 1919 nad 40 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezervnih zakladov.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

Šriporočamo

kolinsko kavino primes

v korist obmejnim Slovencem!